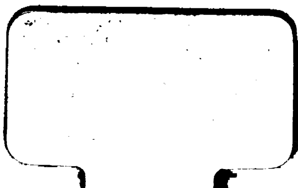
SPISY ADOLFA HEYDUKA

LVIII.

II.

SNY KRÁLOVSKÉ

SPISY

ADOLFA HEYDUKA

LVIII.

SNY KRÁLOVSKÉ.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO, SPOLEČNOST S R. O.
V PRAZE.

ADOLF HEYDUK:

SNY KRÁLOVSKÉ.

CYKLUS VÝPRAVNÝCH BÁSNÍ
Z DOB KRÁLE ZIKMUNDA LHÁŘE.

KNIHA DRUHÁ.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO, SPOLEČNOST S R. O.
V PRAZE.

TISKEM »UNIE« V PRAZE.

XVIII.

NA VÝŠINÁCH VALHAUSENSKÝCH.

Lká nad Kostnicí černá noc,
bouř tepe v boky hor
a řídí hlasem divokým
vztek větrů, spor a vzdor.

Vstal s meluzinou severák,
a ze skal letly ven,
k nim soptě hněvem přikvapil
i vichor rozkácen.

Bylť vrchu dospěl prosinec,
a třeskutý byl mráz,
sníh pokryl cestu nehostnou
i strmých vrchů sráz.

Jen na Jezeře Bodamském
ztich' děsný větrů kvěl;
to pukléřem si skrylo hruď,
leč nitrem strach mu chvěl.

Ztich' na mžik vichor, oněměl,
leč zase křídla zdvih' —
a na údolnou pláň a stráň
se hustý sypal sníh.

Vše v těsný skryla stříbrohlav
ta vloček skvoucí běl,
i křovin nejoutlejší prut
jí vrchovatě měl.

Mráz pálí, nebi tmí se tvář,
a supný větru smích
víc hrotů metá napořád
z vln vzduchu peřejných.

Tu ve chrám vysoký, tam v chýš
dech větrů sněhy svál,
a do strže, jak bystřeň hvězd
je se skal sesypal.

I vzlyká vichor stále víc
a vyje rozzuřen,
že blízký chví se v základech
hrad starý Gottlieben.

Mhla ruce má i nohy má,
a ze skal jde i mlak,
a měsíc okem ztrnulým
zří jako vlkodlak. —

Král v město horských svahů níž
na kněžský jede sněm,
na pleci královský má plášť,
leč lotřík skryt je v něm. —

S tři pídě pokryl cestu sníh
a koňům v cestu leh',
i mrzli jezdci u vozův
a páni ve vozech.

Vše hněvá se. „Proč nutí nás
král v také noci mřít?
Zdaž o den-li se opozdí,
smí naň kdo zanevřít?

Smí pohněvat se kardinál,
či někdo jiný as?
Což mní, že v troubě zmrzne páv
a v džbánech vyschne kvas?"

„Ne," vece druh, „leč slovo dal..."
„Aj, toť od dávných let
jde slova svého ponejprv
lhář lhářům dodržet!"

„Pst! Ztiš se přec a nechvastej!"
„Ej, kdož by neměl zlost,
v té chumelici celou noc —
mám toho právě dost!

Viz, opět vázne kůň i vůz! . . .“
A věru, nelze vpřed.
Čím vozný namáhal se víc,
tím více sněhem břeď.

Skryt v kožišinách volá král:
„Žeň koně!“ Komoň trh' —
a do závěje cesty blíž
i s králem vůz se zvrh'.

Král v hněvu z vozu leze ven:
„Eh, vem vás všecky čert,
zde, před Kostnicí zlomit vaz
byl hanebný by žert!

Chci koně! . . .“ Dali. Vsedl naň:
„Kdo můžeš, se mnou jeď,
tý, Talovče, však s paní buď
a družinu jí veď.

Já za plášť krzno zaměním
a zapiji svůj strach
tím zlatem, jež mi darem dal
můj věrný Bacharach.

Hej, sluzi, spravte cestu hned!“
A sluha běží zpět . . .
„Ať Rudolfcelští, kde kdo jest,
jdou cestu proházet!“

A koňmo Zikmund klusal dál,
s ním pán i chlap se zveď,
jen Kropidlo, ctný velekněz,
vždy vtipný hovor veď.

Král dumá ... Zítra ponejprv
v sněm kročí buď co buď —
a vínem plane obličej,
a pýchou hoří hruď.

A ňader plápolavý dech
i zápach jižních vín
mu vzrůstá jíním na vousech
i krajích kožišin. —

I kráčí průvod za králem. —
Již zniká strmost hor,
a městských věží temný rys
ční výše nad obzor.

Tu ještě jednou ze dvou stran
svůj skály šíří bok,
a nutí dráby úžlabím
vpřed po dvou jít co krok.

Půl čety vpřed, půl kráčí vzad —
v tom králův vzpial se oř,
i řehce, frká, nechce dál,
všem hněvům na příkoř.

„Sem," volá Zikmund, „na pomoc! . . ."
Kdož slyší povel ten?
Jak propad' by se jeho lid,
král sám je, opuštěn!

Kůň kles', však bodnut vzpial se zas,
leč chví se jako list,
ni povelem ni ostruhou
z těch o píď nechce míst.

Nechť uzdou škube zlostný král,
je marný každý hněv;
výš ze sobolin hlavu vznes'
a hle! ký divný zjev?

Zří obrovitou postať král,
jež před ním vzrostla v ráz,
až po pás temný splývá vous,
až po ramena vlas.

Viz, českých králů korunou
v půl skrývá čela vrášť,
a zvolna rozestírá v šíř
svůj zlatohlavý plášť.

To postať otce Karla jest!
Tak zřel ho v onen den,
když oželen a oplakán
byl v rakev uložen.

A Karel k Zikmundovi děl:
„Lest jsem v tvém srdci čet',
vrať, vrať se, milý synu můj,
jdeš pravdu ubíjet!"

A zase v šířku šinul plášť
a zakryl soutěseň:
„Vrať, vrať se; z toho, co sít chceš,
běd hrozných vzejde žeň!

Vrať, vrať se, udus zárodek
těch nedozírných běd,
než z květů činů krvavých
ti v ňadra skane jed.

Jdeš, abys světu zjednal mír,
leč zjednáš svár a boj,
a bude v Čechách každá ves
včel podrážděných roj.

Jdeš, abys utkal ducha vzlet
a zničil myslí ruch
a potřel ty, jež k zřídlu veď
pravd slunných věčný Bůh.

Jdeš Husa vraždit před světem,
bys velikým byl jmín,
leč trpaslíkem budeš jen,
až padneš hrobu v klín.

Chceš žoldákovi prodat zem,
by někdy jeho rod
jak had svým zubem jedovým
říš českou v srdce bod'.

Jdeš plýtvat zemí bohatstvím,
chtě v obdiv býti všem,
a budeš v lidstva památkách
jen směšným kejklířem!

Ó vrať se, hrdě k právu stoj,
než vzejde pomsty den —
je vlčno v Kostnici; či chceš
mít s vlky jeden plen? ...

Buď spásy duše pamětliv!
Nač taký chvat a spěch?
Čest tvoje shoří plamenem
uprostřed vlků těch!

Ó vrať se, vrať a neváhej,
je blud, co vírou máš;
vždyť není božím vnuknutím,
co myslil satanáš!"

I strne Zikmund, chví se hlas:
„Nač ty zde, bys mě lek',
zde pánem já jsem sám a sám,
proč konal bych ti vděk?

Jsem statečnější tebe, věz;
i dálná Uher říš
mým chvěje se dnes pod žezlem,
zda ty mi bránit smíš?

Ty's cárství v jiné ruce dal,
mně podružnou jen zem,
já vlastní silou jsem se vznes',
ty's byl mi otčimem!

Oč v žití jsi mne oloupil,
chyť vůle mojí lev,
tvůj Václav jest! Či já snad mám
tvou míchu a tvou krev?

Mně papež požehnání dal;
proč ty zde o mne dbáš?...
Nač stařeckých mi planých rad?
Svou hlavu mám i páži!"

„Ty vzdoruješ mi? Běda, věz,
že vlastní sbíjíš kříž;
tím, na sněmu co vykonáš,
svou spásu utratíš! —"

„Pryč, nestarej se o můj vjezd!
Tys přežil se, jdi spat,
má budoucnost je plna hvězd,
tys v noc už věčnou pad'l

Chci žít! Co víc, to pouhý žert
a hlupců planý klam;
za jeden před úmrtím den
sto posmrtných ti dám!

A kněží? Nutno mi jich, věz,
tys také jimi stál,
líp světlu ukryje se hřích,
když naň dáš pluviál!

Tož, nech mě, z cesty se mi kliď,
a ne-li, mečem svým
tvou hrudí cestu nejkratší
si k cíli proklestím.

Pryč! můj než povalí tě kůň!"
a koně v ledví bod',
však dvakrát výše vzrostl zjev:
„Mám zničit vlastní rod?"

„Znič, můžeš-li!" — „Nuž, proklet buď!
Tvůj život v nic se zboř,
a posledním mým pohledem
v své duše hloubi hoř!

Hoř srdcem, tělem stydni v led,
z těch hor mi nesmíš ven,
než v peklo jen. Stůj!" Zikmund vzkřik'
a stál jak přimrazen.

A Karel rozvil šedý plášť
i do výše ho zdvih',
a rázem z jeho záhybův
se hustý sypal sníh.

A rozvinul jej zas a zas,
až jako hrozný drak
skal nad vrchy se kolébal
syt zhoubou děsný mrak.

A horstva vrchol, horstva důl
je sněhu pln a pln,
a nebe jest jak oceán,
leč olověných vln.

Vše zaváto; vždy hrůznějším
je sněžné bouře chvat,
snad chce ten přízrak v šíř i v dál
svět všechen zasypat.

Kol všude závěj, sníh a sníh,
a Zikmund nemůž dál;
meč nechtěl z pochvy... Karlův zjev
stál v cestě — stál a stál...

Až po pás zavát jezdcův oř,
král k bokům v sněhu znik',
kol slyšet supot koňů jen
a sluhů teskný křik.

Vnitř hoří Zikmund plamenem,
leč zevně na led ztuh',
a na hrob jeho výš a výš
sníh Karlův sype duch.

Sníh z pláště, z hněvných očí však
žár synu do útrob,
král cítí jen, že obemk' jej
zde navždy těsný hrob!

Ven dobývá se — nelze ven,
jak balvan v sněhu tkvěl —
vzdech' v loži, těžce hlavu vznes'
a divě zaúpěl.

„Ó děsný sen! Ten mráz, ten žár!
Sem plnou dejte číš! . . ."
Půl číše pil, půl na zem lil,
a dřímal jako spíš.

Vším, co již dávno zapomněl,
zas po hrdlo až břed'
a jiný v hruď se provalil
snem činů jeho vřed. —

XIX.

V KOSTNICI.

Sen na novo v hruď královskou
vrh' símě černých muk;
zvuk hlásný zvonů kostnických
zní v lidstva shon a hluk.

Je plno vlajek na věžích
i znaků na vratech
a hostí tolik odevšad,
že těsno v města zdech.

Kol oken domů zdobených
vřes s kyprou chvojí svit,
a s pochodňovým pomíšen
svěc vonných matný kmit.

Z všech ulic, z dveří veškerých
se děře pestrý dav,
a v šíř i dálku rozvlněn
je příboj lidských hlav.

Kam zaměří ten valný proud,
vše rázem béře v plen;
a smolnic rudým plamenem
chce noc se změnit v den.

A tisícerým plápolem
se vzmáhá jisker dešť,
leč s nebe kaboní se mrak
na bláznů hluk a třešť.

Co v Kostnici dnes, tu a tam
vše spěchá králi vstříc:
sto tisíc rabů úslužných,
sto tisíc záletnic.

V ten městský biřic volá lid:
„Chci volnost jezdcům třem:
prvním to dvěma konšelům
s Hans Hagnem, rychtářem.

Tu vystrojených kupců dav,
tam četný rolník tíh'
a tlupy snědých kejklířův
i žáků žebravých.

A hudebníků, kuchařů
a tanečníků řad,
i zlodějů a nevěstek
sem přišlých odevšad. —

V hluk zvonů, v trub a kotlů vír
i jezdců ryčný pych
žert drsných vojínů se dral
a kupných paní smích.

Za shlukem prostých měšťanův
jde šatem různý cech,
i šlechta s péry na čapkách
a zlatem na šatech.

I městský senát vyzdoben
na pyšné oře sed',
s ním berlonoš i štítonoš
a konsul naposled. —

Tak rozmazlený Zikmund král
do města vjíždí dnes,
kol něho pestrá ústrojnost
a lesklých kopí les.

Hle, pavezníkův, panošův
i lukostřelcův sbor,
jak v město by jej pojednou
smet' bouřný sever s hor.

Všech v posled říšských volencův
jel císař strachem bled,
leč ve svém šatě nádherném
jak pyšný páv si veď'.

V žas zevlujících zástupův
se všecek zlatem skvěl,
a rudé vlasy, rudý vous
se váním větru chvěl.

Byl v těsný oděn kabátec
a vyšší jezdců všech,
měl nohy v rudých střevících
a v zlatých střemenech.

Na hlavě baret s korunkou
měl s bílým pérem v před,
a vlnícím se národem
jak bouřným mořem břed'.

Kůň v nádherných byl čabrakách,
až k zemi byl jich schyl,
a zlatý povrch černým jen
vpřed orlem zdoben byl.

Před hlavní Zikmund jede chrám,
kde četný lidstva dav
vždy větším roste přívalem
na vzduté moře hlav.

V něm jako ostrov květnatý
tlum skvostný kněžstva vzrost,
že neví, kamo hleděť dřív
má lidská zvědavost.

Viz kardinálův, opatův
říz dlouhých vlečný kraj;
nach na pláštích a na kápích
mdle žlutý hranostaj.

A prostřed kněží papež sám . . .
Klid na tváři a mír
— leč vylhaný — a kolem stráž
a dvorský kavalír.

Pod baldachýnem říšský skvost
vstříc králi nesen jest,
a kdo ho nesou, vznešených
je říšských hrabat šest.

Ursini vějíř mohutný
z per pštrosích shýbal níž,
Jan z Ulmu bílý klobouk nes'
a Monfort zlatý kříž.

A všude, v před i po stranách
se šíří ambry dech,
a jako sivý obláček
se snáší k hlavám všech.

Zří Zikmund ješitností zpit
ten pestrý na půvab —
a s koně stoupá překonán
ne král, leč Říma rab.

uklonil,
k',
apežův

apež Jan
ih',
anstvu, všem —
ztich'.

davem dav,
ál,
i blíž
.

přioděn
pled
l
aled.

ice dal
ly výš,
oč as, mluv,
?

li, již zde jsou
ek',
zemí všech,
ěstek.

Kdos ty?..." „Syn člověka jsem, věz,
jenž přišel učit lid,
jak druh má druha milovat
a hledat duše klid.

Ty hněv a pomstu přinášíš
a zášť a svár a spor,
já věčný život jsem mu nes',
ty neseš smrt a mor!

Já mrtvé z hrobu křísil jsem
a vězně prostil pout,
ty hranici však přicházíš
mým učňům podžehnout!"

Aj, Kristus jsi-li, zabloudils,
pryč, prchni, skryj se v hrob;
jsi věky zastíněn, teď já
jsem spásou nových dob!

Či mám, jak tys byl učinil,
snad usmrtit se dát?
Měl's dřív, než křižoval tě lid,
ty jej dát křižovat!

Je nový světa běh a řád,
jdi, proroku, jdi spat,
tys tesař jen, můj nad krále
však vyšší majestát.

Skloň aspoň lidu příkladem
své hlavy, nedli, spěš,
a po druhé ať s důtkou již
mi v cestu nepřijdeš!“

Leč Kristus vážně ruku vznes
a hlásal: „Lide, věz,
ten není učeníkem mým,
leč Hus, ten chudý kněz!

Hleď pýchu papežskou, viz šat,
zrak smilný, zlostný škleb!
Ten víno v mou že mění krev
a v tělo mé tvůj chléb?

Pryč, kněže! satanem jsi spíš,
jímž lidské ctnosti mrou,
nechť pluviálem zdoben jsi
a trojí korunou!“

Pak na krále se obrátil:
„Ty s ním jsi stejný druh,
však někdy oba odsoudí
duch pravdy vás a Bůh!“

A zase rukou pokynul
a zmizel zrakům všech;
však země náhle potřikrát
se chvěla v základech.

Shluk koní plaše zavířil
a jezdce na zem svrh',
a kde kdo mohl, skryl se včas,
a kde kdo mohl, prch'.

Spad' papež z lektik, dozněl zvon,
lid na vše strany tíh',
strach příšerný ho hnal a rval
po temných ulicích.

Král Zikmund zděšen v plášť se skryl
a na útěk se dal,
až u hradních zdí klášterních
blíž při jezeře stál.

Tma vůkol; z jedné cely jen
mdle svítá lampy jas,
tam jistě světec v modlitbách:
„Vpusť, světče, mě a spas!"

A klepe... Z koby volá kdos:
„Již, Zikmunde, se ztiš,
dům otevřen ti dokořán,
jen vejdi, odpočniž!"

Král vešel; vstříc mu kráčí Hus
a vece: „Poklid měj,
i vězeň můž' tě pohostit, —
zde zla se nelekej!

A nelekej se těchto pout,
v nichž hynu ukován,
ni kámen tebe nepostraš,
jenž za lože mi dán.

A nelekej se koby mé!
I přes tu oken mříž,
přes hroznou kletbu papežskou
jest Hospodin mi blíž.

Pout tíhu v květný úvinek
mi proměnil těch dnův
a tvrdý kámen pod hlavou
v klín jemný andělův.

V klid bolest zmírnil velikou,
mír v úzkost ňader slal,
dar mnichů, chléb už plesnivý,
jím manou se mi stal.

On řeky vodu bahnitou
u vína změnil zdroj,
když děl: Buď v poutech vítězem
a za mne bojuj boj.

Jeť Jeho posel druhem mým
a lékařem ho mám,
on chodívá mě posilnit
k zlým soudu hodinám.

Vždy přicházívá návštěvou,
když hruď mi sevře žal
a v duši mdlé a sklíčené
stesk křídla rozepial.

Nuž odpočiň!" I sedl král,
leč zachvěl se a žas...
Kdos velký náhle v kobě stál,
jímž přešlo šero v jas.

A náručí když rozevřel,
a k Husovi šel blíž,
byl jako plamenitý keř
a jako slunný kříž.

Tich mistra k srdci přivinul
a v čelo celoval,
leč nezřel zjevu toho Hus,
zřel pouze plachý král.

Zřel větším Krista noci té
než před tím v čárný den
i vznešenějším, jasnějším —
a v žalný dal se sten.

I chvěl se, na kolena pad'
a rukou zakryl tvář;
vždyť jako břitkých mečů proud
v prs vnikala mu zář.

A Kristus králi pohrozil
a jak se zjevil, znik';
jak osyka se Zikmund chvěl
a dal se v pláč a vzlyk'.

„Ó pomoz, světče, zažehnej
žár prsou; braň mne, chraň!"
A mistr dí: „Bůh zkouší nás,
jsme lidé; králi vstaň!

Jen před Bohem kleč na nohou."
„Ty z Boha sílu máš,
Jím lidstvu poslán jsi, o vím!..."
„ A přec mě na smrt dáš!"

„Tě zradím-li, Bůh znič můj rod
a mě štvi tam a sem,
běs pekel hruď mi udusej
msty žhavým kopytem!

Ne, přisahám!..." Bděl, schoulil se
jak vlk, když lapen v klec,
zrak vytřeštil a zaúpěl:
„A já ho zradil přec!"

Chyt' strážce svého za vousy;
však ten se hrdě vzpial
a krále mečem taseným
do vyschlé ruky ťal.

I vzkřikl Zikmund rozvzteklen . . .
Když sluha přišel v sál,
u dveří, jež byl vypáčil,
jat mdlobou ležel král.

Skob těžkých tupým železem
je poraněna páž,
a do ložnice nesla zpět
jej polekaná stráž.

Z pod nehtů vytryskla mu krev,
v rty zaťal vetchý chrup —
spal obvázán; snů tygr zas
zpět v život nes' svůj lup.

XX.

PŮLNOČNÍ.

Dóm kostnický je vyzdoben,
jak nikdy nebyl snad,
lid na půlnoční nádhernou
se sbíhá odevšad.

Sta kněží spěchá v chrámu loď,
jen jeden nesmí kněz,
by duší vděkem znícenou
vzlét' zbožně do nebes.

Jen k vratům smí; jest pouty spiat
a po boku má stráž,
zrak k hvězdám hledí, chví se hlas:
„Ó pane, otče náš!

Mně bráněno v Tvou jíti síň,
nuž, zde mě slyšet rač,
nechť s kacíři mě zatratil
Tvé lásky prodavač."

A na zeď chladnou tiskne leb,
v níž hárá krve svod —
v tom zazněl zvon, že započal
té chvíle boží hod.

Sty vonných světel rozjasněn
je chrámu hrdý týn,
trůn skvostný při oltáři jest
a nad ním baldachýn.

Pod řásným jeho prohybem
je perla krásných žen —
toť císařova vnadná druž
jak v podzim slunný den.

Kol trůnu dvořan uhoštěn
i panstva četný sbor
a lidstvu sotva stačí loď
a mnichům sotva chór. —

Na stupních celský s jablkem,
Sas s mečem opodál
a norimberský purkrabí
mu poblíž s žezlem stál.

Mši o půlnoční vánoční
sám papež slouží Jan
a proti trůnu nádherný
je stan mu zbudován.

Vše bílý hedbáv ven a ven
a zlato každý šev,
jen stupňů skvostný koberec
jak žhavá hoří krév.

Zpěv slavný zvučí . . . Před oltář
jde s Janem kněží shon
a s nimi v řadě poslední
král jako diakon.

Na hlavě císařský má skvost,
leč jinak kněžský šat,
vždy stupně, na něž papež stoup',
jde v úctě zulíbat.

Leč vždy, když obrací se Jan,
zlá v očích plá mu zář;
vždyť vidí, že se usmívá
Jan v jeho paní tvář. —

Hrd Zikmund rozhlíží se kol
do všechněch dómu stran,
dnes bude zpívat, jako pěl
kdys v Římě Karloman. —

Sňal missál první kanovník,
jej druhý v ruce vzal,
a třetí listy obrátil
a čtvrtý ukázal.

I pozřel v knihu Zikmund král
a ruce vzhůru zved',
chtěl zpívat, běda! vázne hlas —
i lekl se a zbled'.

„Čti," káže papež, „jak jsi chtěl,
čti z knihy svatých míst:
A vyšel od císaře hlas..."
leč král se chvěl jak list.

A znova papež rozkázal:
„Nuž čti!" Král vzdech' a pěl:
„I vyšel od císaře klam!..."
a v odvět smích mu zněl.

„Ne ne, ta slova jiná jsou!"
a znova čte jak zhlíd':
„I vyšla od císaře lest..."
a v smích se dal zas lid.

Však nedbá smíchu Zikmund král
a nedbá smíchu Jan,
je přečteno a dočteno,
a stranou missál dán.

Dál obřad konán veškeren,
jak řádem zjednán byl:
meč říšský kladen na oltář,
by Jan ho posvětil.

I posvětil a vzhůru vznes' —
však jaký strašný zjev,
hrot lesklý rudne pojednou
a s hrotu kane krev!

A zas dí k císařovi Jan:
„Zde vezmi říšský meč,
on světské moci symbolem
a svěcen v každou seč!"

„Ne, ne!" křik Zikmund, „viz ten hrot! ..."
„Což na tom, jenom beř,
všem, kdo by stíhat chtěli nás,
na zpupné lebky měř!"

A Zikmund do ruky vzal meč
a nad hlavou jím máv':
„Zdráv papež Jan!" a papež zas:
„I ty buď, králi, zdráv!

Haj církve — mne však především —
kahanu smrtí plať,
nechť zhyne vše, jen ty a já
když budem panovat!"

A zase kolem smích a hluk
všem zbožným na výděs:
„To že je císař s papežem?
Pryč, pryč; to s katem běs!

Což není, kdo by zbavil nás
těch hrozných přátel dvou,
již místo v nebe do pekel
svět k hrůze zavlekou?"

V tom vchází kněz, jenž venku stál;
i ztichl varhan tón
a jásal lid: „Pán slyšel nás,
to mistr náš, to on!"

A hle! Hus kráčí lidstvem vpřed,
kde kadidla je mrak,
hlas bolestí je rozechvěn,
leč hněvem hoří zrak.

„Pryč!" volá na papeže, „pryč,
lid k modlitbě kde klek'!
Pryč!" ke králi dí, „či zde trh
a hampeis nevěstek?

Snad vámi spoután řetězem
jsem proto venku stál,
bych nezřel, co chce vykonat
běs papež a běs král?

Pryč! . . ." „Nepůjdem!" děl Jan, leč král
meč v obě ruce vzal
a vzteklým skokem dolů sběh'
a zlícen v mistra fal.

Hus kles', leč sotva dopadem
se dlažby dotkla leb,
muž mračný z půdy vyskočil
a v rukou svíral cep.

A na Zikmunda útočil, —
král v ráz ho rozpoltil;
leč z každé půle tu i tam —
div! — nový cepař byl.

Král znova seče do obou
jat strachem, zlostí zpit,
leč čím víc poltí jich, tím víc
se množí s cepy lid.

Čím víc je králem poltěných,
tím cepníků víc v ráz,
jak v rozbouřeném moři vln,
jimž hříčkou skalná hráz.

A jest jich stále víc a víc
jak pohněvaných včel,
a z jejich očí srší blesk
a mračna jdou z jich čel.

I chábne, slábne s mečem král:
„Ký ďábel vás sem snes'?"
„Ne ďábel, věz, leč vzdor a hněv;
jen Husa mstíme, věz!

S tvým mečem zdárně napořád
cep dovede se bít . . .“
„Já srubám všecky!“ křičí král
a znova v lid chce bít.

„Hej, pomozte, vy věrní vzad! . . .“
Kdo za králem však stál?
Prch' vyděšený diakon
i kněz i kardinál.

Prch komorník i koněvod
i sluha z chrámu prch,
a mnichům režné cingulum
lid kolem krku zdrh.

Tu pohozen je pluviál,
tam ornát, kalich, kříž;
kdo z kněží, z panstva v chrámě zbyl,
je cepem ztepán již. —

Vždy Husitů je víc a víc,
v jich středu král jak kat,
však v jeho plece, v jeho hruď
cep buší odevšad.

Pad', svíjí se a vzpírá se,
leč vstát mu nedá hnát
a proudem krve rudých vln
kryt všechen majestát.

Skvost koruny je roztříštěn,
ran množstvím kryta leb;
půl diakona, cáře půl
sbil okovaný cep. —

„Ó pomozte mi!“ sténá král
a zohavená tvář
u víru boje divokém
zpět hledí na oltář

„Zbav, Jene, zbav mě příšer těch,
loď chrámu plna jich,
či zavřen v ní mám odplavat
na krve peřejích?

Kde jsi, kde jsi?“ „Aj, dobře skryt,“
dí Jan, „jen pohleď sem,
kde v krvi tone plná loď,
jsem posud pirátem!“

Král hlavu zved a vyděšen
zřel trůn svůj a svůj stan,
v něm ženu jeho s úsměvem
kol pasu béře Jan.

A přivíjí si k ňadrům blíž
květ bujných paní vnad
a líbá v ohnivou ji tvář,
jak Evu líbal had.

„Ó smilníku," křik král, „i zde
tě· podjal pekla žár?
což nejsi k hříchu sešlý již
a vysílen a stár?

Spěš, nevděčný, spěš na pomoc,
než zhynu utepán . . . !"
„Kdo prchl, vyhrál, já jsem zdráv,
mě chrání mocný pán."

Když Zikmund znova hlavu zved',
křik', hrůzou jat; bylť zřel,
jak nad trůnem sám satanáš
noc křídel rozestřel.

A volal satan: „Jan je skryt,
dnes pro tebe jsem šel,
pak přijde on' . . ." A ďáblův zrak
sty jisker zasršel.

„Jej chráním ještě, tys už můj!"
křik, rudě vzplál a zhas . . .
trůn sesul se a s trůnem chrám —
král Zikmund procit zas.

Vzdech', na lékaře zavolal:
„Zde — utři mi tu krev!"
„To není krev, jen horký pot . . .!"
„Tož v neduhu mi lev!

Leč pod tou záclonou co jest?“
„Nic, prázdno, viz a suď!“
„Tak! ... Divno! ...“ Ztich' a sfinga snův
zas spár mu vryla v hruď. —

XXI.

RŮŽE CTNOSTI.

Laetare nedělní je den,
lid zvědavosti pln
se v těsných množí ulicích
jak v moři příboj vln.

Bylť před svým domem papež Jan
na lesklou brunu sed',
a kněží sbor jej průvodem
v chrám světce Jana ved'.

V šat obléká jej kardinál
i biskup, kloně vaz,
a papež žehná nejdřív šat,
pak kardinála zas

Hle, nad císaře papež Jan
ve slavný církve den
je kněžských šatů nádherou
a pýchou vyzdoben.

Skvost tiáry, jíž hlavu kryl,
kol čarnou vrhá zář,
a s berlou v ruce po stupních
Jan kráčí před oltář.

Zvon duní, zvučí hlahol trub,
a víří kotlů hřmot,
když světí Kristův náměstek
dnes zlatou růže ctnost. —

Chléb živý Krista v ruce vzal,
pak kalich vzhůru vznes'
a v posled s růží kouzelnou
je vzpínal do nebes.

Jeť růže tělem Kristovým,
a vonná uvnitř tresť,
to jeho ducha líbeznost,
znak jeho božství jest. —

Aj, komu darem podá as
Jan vzácný klenot ten?...
Jen tomu, z knížat světových
kdo nejvíc šlecheten.

Hle! V křeslo papežovi blíž
sed' král jak stěna bled
a tupě před se upíral
svůj lstivý kočky hled.

Zda strádá žitím kostnickým
či neduh v hruď mu pad'?
či Husův vzdech a Čechů žal
má na svědomí snad?

Kdož ví! . . . Hle, vyzdobený Jan
se stupňů kráčí níž,
má v pravé ruce růže skvost
a v levé zlatý kříž.

I dává králi ctnosti znak . . .
Lid žasne: „Jaká věc?
Zda smí se pyšnit darem tím
tak podlý zženilec?

Zda není rouháním ten dar?
Zlá, zlá to samopaš!
Což ďáblů není blížencem
ten Jan i Zikmund náš?

Vždyť král ten nejvíc klamal lid
a nejkrutěji vlád'
a nejvíc žluče v srdci měl,
kdy nejvíc ústy slád'.

A nejvíce nás zubožil
i hnětl, ďáblem štván;
vždyť zradil Boha v nebesích
a ctí jen Vatikán!" —

Leč zlaté růže žádostiv
byl dávno Zikmund král;
tož klek' a štolu políbil
i řasný pluviál.

Co míti žádal, dosáh' dnes;
chtěl čest, ne zlatý květ,
a proto slavným obřadem
dá růži církvi zpět.

Tak pokoří se lidu vděk
a ctností skvost má přec,
což na tom, o třikrát-li víc
leb skloní zlotřilec.

A sklonil, bil se v prázdnou hruď
a tváří k zemi kles',
když papež svátost velebnou
nad hlavy lidu vznes'.

Pak zkroušen kráčel z chrámu ven,
jak vzácný obřad chtěl;
sám papež, první světa kněz,
jej v slávě uváděl.

A dítky z květných košíčkův
a z květných ruček svých
jim v cestu metly s úsměvem
déšť poupat růžových. —

Tak kráčí městem Zikmund král,
by všem to přišlo v jev; —
i rozléhá se zvonů hlas
a hlahol trub i zpěv.

Kouř vonný dusí vpřed i vzad
svěc vonných matnou zář,
a věrolomný ješitník
jde chrámu před oltář.

A Matky Boží u nohou —
jak citem rozechvěn —
květ ctností klade s povzdechem:
„Ó přijmi klenot ten!"

A modlí se a bije v hruď —
lhář lestný skrz a skrz —
však běda! svaté Panny zrak
mu střely vrhá v prs.

Pryč odvrací a halí v šat
svou Matka Páně tvář
a s trůnu svého obláčkem
se snáší na oltář.

„Rci, čím jsem vinna před tebou —"
dí něhyplný ret —
„že dar, jejž lotr lotru dal,
mně spěcháš udílet?

Jsem rovna ti? Ty's císař — král,
já dívka Páně jsem,
co lotru papež uchystal,
chceš mně dát údělem?

Jeť vrahem čistoty tvůj zrak,
a smilstvem plane ret,
mně pohaněním největším
tvůj rukotržný tret!

On pohaněním toho jest,
jenž pod srdcem mi zkvet,
by v nebes ráje smrtí svou
vznes' oklamaný svět.

Jdi, stánku mého nehanob,
buď jiných síní host;
to zlato dvorným paním dej,
mně živé růže dost!

Z těch ruček dítka nevinných
ji sobě vezmu, viz,
toť andělé jsou před Bohem —
pryč, hrozný, ďábel tys!"

A k děvčátku se uklání,
jež červánkovou tvář
půl z nevinnosti, z žasu půl
výš zvedlo na oltář.

I hladí dítko lidu v žas
a líbá v rtíků žár,
leč skvoucím nožky sandálem
zpět králův metá dar.

A hrozíc odvrací svůj zrak. —
Král hlavu ukryl v šat;
bylť do čela mu odvrhem
skvost zlaté růže pad'.

Jak kdyby žhavý kámen byl,
křik Zikmund mrtev v pol,
a Matka Boží vznáší se
zpět zlatý na prestol.

Lid žene krále z chrámu ven:
„Hle, rouhač — rouhač jest! . . .“
I sténá, tiskne čelo král
jat hrůzou na pelest.

A probudil se: — „Kde to jsem?“
a ruku k hlavě vztáh':
„Ó lékaři, mé čelo viz,
jak by je oheň zprah'!“

„Toť od pelesti skvrna jen,“
dí lékař; Zikmund ztich'
a zemdlen usnul. — V mozku zas
sen ďáblí hlavu zdvih'. —

XXII.

V ZÁTIŠÍ RYCHNOVSKÉM.

Král Zikmund z hradeb kostnických
vést na Rychnov se dal,
by v ladných sadech ostrovních
měl klid a odpočal.

Je večer; v oblak nachový
mdlou hlavu chýlí den,
král kyprým kráčí pobřežím
v ruch Vesnin ponořen.

Hle, trojjezera modrý zrak
jak vábně stkví se dnes,
vždyť v době lásky, v jara čas
zří blažen do nebes. —

Kol do zálivů nesčetných
vln drobných prchá sbor,
by v orobince úkrytech
ztich' dětský jejich spor.

Kam oko hledí, plno vnad,
vzduch vůní hor je syt,
a bílý oblak beránek
jde pást se na blankyt.

Zpěv pěnkav slyšet z křovin kol
a z plesa racků skřek
a z břehů hovor chladících
se švižných vlaštovek.

Vod lesklé zjasněna je pláň
jak smaragdový štít,
jejž tisícerý paprsek
chce v zlatý zaměnit.

V nach skrytý Jasoň naposled
proud žhavých spustil střel,
jimž leknín, posud nerozvit,
běl ňader otevřel.

I skromný stulík poupě vznes',
a okolitý smel
květ růžový si s přepychem
kol hlavy uvíjel.

A vláskovitý pryskyřník
i sličná úpleť řas,
vše pít chce touhy pohárem
zdroj světla zas a zas.

Jat sluncem veškerý ten květ,
i nízký břehů keř
pel sype z ňader rozvitých
vod v potměšilou šeř.

Kvést zdá se všecka voda kol;
vždyť pelu jemný prach
z hor vánek roznes' na křídlech
všech vůkol po vlnách.

Tak čarodějně přizdobil,
hruď plesa žlutý pyl,
že leskne, stkví se v dál i v šíř,
jak by je pozlatil.

Čím brunátní, čím rdí se víc
ta slunce jasná skráň,
tím více zdá se ohněm plát
vod třesoucí se pláň.

Leč mění se: tu purpurem,
tam kmentem svitne pruh,
až kadeřavým zvlněním
se hloubka chystá v ruch.

Pel lesklý vznáší se vždy výš
jak zlatých mušek kmit,
jak jiskry v kouře kotoučích,
jak mladé zory svit.

A třpytí se a leskne se,
jak žár by Rýnem tek' —
a v zlatohlav je proměněn
i břehu okřehek. . .

A řežavětí zdá se pláň,
až v posled tam a sem
od prostřed plesa k chobotům
to šlehá náhle všem.

Déšť jisker tryská do-nebės —
snad žhavé símě řas . . .
Vše ticho, od Bosáků jen
zní temný zvonů hlas.

Hle, plamen roste úchvatem,
zář stoupá výš a výš,
až jezero vln plápolem
se v požár zdouvá již.

I roste; plamen s plamenem
se snoubí v žhavý tlum,
a tisícerým ramenem
žár sáhá ku břehům.

Král v strachu patří na přízrak . . .
Hle, hleť kde proudí Rýn,
v sloup zlatý oheň výš se vznes'
a trčí v nebes týn.

 4*

Vždy vyšším jé ten zlatý sloup
a k němu připoután
kol třikrát zlatým řetězem
Hus, mstivě na smrt štván.

Leč nebyl na hranici Hus,
na stkvoucí duze stál
a nad temenem jeho z hvězd
zřel světců vínek král.

Blíž Husa — jaký že to zjev —
snad svatí z obou stran?
Viz, svědek pravdy, Poggio,
ten jasný Florenčan.

A Pasovský zde velkněz jest,
v němž zastance měl Hus,
a Benediktův důvěrník
Vincenc Ferrerius.

A z Mladenovic Petr zde,
s ním mistr Kardinál,
a vlídný Robert žalářník
jim družně poblíž stál.

A mnohý pán zde, mnohý kněz,
kdo Husovi jsou blíž,
a s jasnou tváře velebou
s ním vznášejí se výš.

Těm všem zář stkví se nad hlavou
a blahem svítí zrak,
leč pod nimi a pod duhou
dým roste v černý mrak.

A pod tím mrakem v plamenech
zlých soudců sbor se chvěl,
z nich každý mitru papírnou
a hábit s ďábly měl.

Toť peklo! Zubů skřípot v něm
a křik: „Jak hrozně mřem!"
De Brogni pekla předsedou
a satan písařem.

Haupt z Papenheimu zde, rek žen,
i Ludvík, falcký býk,
jenž Husa svými drábý jal,
než kat jej k sloupu vlík'.

I Jindřich Bavor s Fridrichem
zde z Hohenzollern stál,
jenž z Norimberských kupců tyl
a po koruně plál.

A Fridrich z Rakous k lišákům
se družil k dvěma těm,
jenž římské církve nejvyšším
zván vojska hejtmanem.

A prokurátor Pino zde,
pych tmářů, pyšných vzor,
a Poisier, chvástavý
ten sněmu promotor.

A Petr d'Ailly, chytrý vlk,
jímž na smrt vyštván Hus,
a šklebný opat Cistersky
a shrblý Didakus.

A Vilém Kordiansky, chrt,
jenž po krk ve lžích břeď,
a Berchtold, Kossův auditor,
zlob nabubřelý vřed.

Byl Železný tu, rudý páv,
a černý kohout Náz,
i krtek Protiva tu byl
i z Brodu písmokaz.

A Štěpán z Kartouz Dolanských,
jenž soudce štval co den,
by Hus, jak převor Markvart chtěl,
byl jistě utracen.

A Fuldský opat, z Mello Jan,
jenž nad svět břicho měl,
a Greith, s ostatky obchodník,
jenž svaté vyráběl.

A kramáři zde Pác i Tiem,
již za veškerý hřích,
v klid duše, prodávali kdys
smír s Bohem po groších.

A velkněz Ryžský s Hnězdenským
i s Milánským zde byl,
jenž kleštěmi pleš Husi rval,
jejž s kletbou odsvětil.

A biskup Dolský s Lübeckým
i Brixenský, jenž znám,
že křičel: „Ať se peče Hus!"
a teď se pekl sám.

A Zabarella s Orsinim,
lsti římské dvojí slap,
a zakrsalý Monstrnberk
a dlouhý Warrentrapp.

A je tu Stokes, je tu Storch
a s nimi Münster byl,
jim v lebkách syčel zášti had
a z úst vlk pomsty vyl.

A biskup z Cambray se tu pek
i Perron, s běsem běs,
i z Hnězdna biskup Mikuláš,
jenž pro tuk sotva lez.

A Ceislmeistr zde, lží směs,
a Homberk, prznič knih,
a Adam, licenciat práv,
jenž z peněz svědky líh'.

A Causis, nejčernější čert
a popské zloby kvas,
jenž vztekle Husa proklínal
i luze na úžas.

„Zkrot," křičel Causis: „kacíř Hus,
co do vězení vlez',
ej, třináct zubů kousavých
už vytloukl mu běs!"

Jak Causis, stejně udavač
si Štěpán z Pálče ved',
jenž z vyhnanství se na sněm vkrad
jak v stádo hlízný jed.

Byl v šatě mnichů toulavých
a děravý měl plášť
a na sto kroků krčmou pách
a pížmem bekyň zvlášť.

A Karkasonský s Konstantským
zřel biskup z ohně chmur,
dvé vyzlacených zevnějškem,
leč srdcem černých stvůr.

Zde z Konkordie biskup byl,
kmet všechen holohlav,
a biskup lodenský, dřív mnich,
jenž jitřil lidu dav.

I Tridentský zde s Kastelským:
v dvou tělech stejný lhář,
jichž duch tím více kostnatěl,
čím víc jim tloustla tvář.

A vysokých škol ze všech stran
zde doktorové jsou,
jim v čele Gerson s krvavým
zlob kruhem nad hlavou.

A mnoho inful vysokých
a mnoho nízkých čel
a mnoho duší hubených
a mnoho tučných těl.

A samý prelát, převor, mnich
a závistivý kněz,
jak k orgiím je ďábel sám,
ne Kristus k pravdě, snes'.

Však v nejlítějších plamenech
Jan ohavník se chvěl;
jenž místo Petrův k nebi klíč
ze zlata spěrák měl.

Ten hlavu k prsům ukláněl
a prsty k palci klad'
a jektal zuby; skandoval
své smilné verše snad.

A každý zůpěl, krvavý
výš pozvedaje zrak:
„Ó světče náš, svým pohledem
ten smoudný zaplaš mrak!

Vy, bratří, mistra po stranách,
nás ujmete se již,
než nad námi se zavře svět;
než padnem' v pekel říš!"

Ti odvrátili hlavy však
a zakryli si tvář;
kde stáli dřív, plul oblak jen
a nad ním zlatá zář.

Leč z důli znova oheň šleh'
a množil pláč a kvil,
kouř hrdla lhářů ovíjel,
až křik v nich udusil. —

Ač blkotná je ohňů směs
a dravý plamen krut,
přec sterým žárů jazykem
stál mistr nedotknut.

Jen jasnějším byl napořád
a svaté písně pěl,
a k nohám s chvěním pokorným
se plamen ukláněl.

Kraj řízy mistru zlíbal jen
a zasyčel a spad',
jak Kristem kdyby zašlápnut
byl ráje lstivý had. —

Až k ostrovu se plamen dral
a hlodal jeho břeh,
a Zikmund shléd' se uprostřed
v těch dravých plamenech.

Je katem objat druhem druh,
je s katem jako slit,
a lid se směje kolem kol
a tleská katu lid!

Král v tváři je jak mouřenín
a černě přioděn,
kol něho rudí čerti jsou,
on čert je černý jen . . .

Čím úžil se kruh ohně víc,
tím víc se Zikmund chvěl,
zře výš, kde mistr nedotknut
při zlatém sloupu pěl.

Od mistra anděl perutný
v dál plašil pekel mrak,
Hus stál jak skála nepohnut,
jen k nebi hleděl zrak.

Jak skála stál, již upevnil
Bůh v spoustě mořských vln,
a kamo hleděl, tamo lid
byl zbožné hrůzy pln.

Kol rudé jiskry vrhal žár,
leč blíže Husa has', —
zvon od Bosáků smutně lkal
jak umíráčku hlas. —

Vždy víc se úží ohňů kruh,
již nelze králi ven,
i těká v nich jak škorpion,
než hyne rozlícen.

A běhá jako zběsilec,
až klesá hrůzou jat;
žár krvavým jej ramenem
za řásný chytá šat.

Je marný každý spor a vzdor,
už hoří téměř v pás —
vous, vlasy vzešly plamenem
a žárem zrak mu zhas'...

Běs ohnívák mu hryže hruď —
toť ukrutný je skon —
a k tomu výská stále víc
od bosých mnichů zvon.

I hoří králův sval i kost,
jen mozek dosud čil...
teď tělem kles', leč duch jak sup
ven z ohně vybočil.

Výš pozvedá se bradák sup,
výš k sloupu na obzor;
a křídly v Husův pere zjev
a bodá veň svůj zor.

Leč Husův též se proměnil
duch nebes povelem:
a jako střela na podiv
vzlét' bílým sokolem.

Ne mitru s ďábly potupnou,
skvost koruny má skráň,
a jejím slunným odleskem
Rýn zlacen je i stráň.

A nad korunou s vínkem hvězd
se vznáší skrze mrak,
a závistivě s výkřikem
sup hledí na zázrak.

Zři, jak se zvolna nad krajem
noc jasným stává dnem;
jak sokol světlo rozčeřil
svých křídel rozmachem.

Tím zjevem rozlícený sup
též odvážněj se vznes'
a mraky s křídel sesypal
a kroužil do koles.

A letěl k sokolovi blíž
a slídil okem zpod,
jak úskočně by v jeho hruď
svůj černý zobák vbod'.

Chce zlatý uloupit mu skvost —
už chyt' jej v dravčí spár —
však z koruny, hle, pojednou
šleh' blesku rudý žár.

I zajektal, vzkřik' srpodráp,
jeť žžehnut zob i zor
a zmařen pružných křídel vzlet
a zničen zpupný vzdor.

Jak kámen v černou studně hloub
v ráz střelmo dolů kles',
a bílý sokol s klenotem
lít přímo do nebes.

Sup vlnám bouří mrskaným
pad' v rozlícený plen,
a rván a tepán napořád
z vod hněvně hnán je ven.

O skály zmítán skonával...
Král zúpěl, dal se v řev,
že všem, kdo v síních byli, děs
vnik' do všech mozku cév.

„Ach, dejte léku!" — Dali hned.
Leč dřív, než vzešel den,
vplul v moře činů královych
zas nový pirát, sen! —

XXIII.

NA JEZEŘE KOSTNICKÉM.

V kraj u Kostnice nazpět v ráz
sen krále v spárech nes',
kde kyprou paží ovinul
tůň plesa horský les.

Skřípʼ, orobinec, rokytník
vod siných zdobí lem,
v nichž dvojostroví líbeznost
se leskne smaragdem.

Mdle zírá měsíc mraků zpod
vln hravých na chomol,
z jichž kolébky hned vstává rov,
hned vrch se mění v dol.

Zlých větrů vanem probuzen
leb chvojnou kloní peň,
již zvedá jen, by zasténal
vždy s vodou zároveň.

Kol zahalena rouškou mlh
jsou čela vážných hor,
hvězd drobných skrovný jenom dav
si vylít' na obzor.

Tlum mračen k jihu tíhne zpět,
— plach je ten jejich zvrat —
toť Danaidky, k moři již
jdou vodu nabírat. —

Vplul do jezera štíhlý člun
a jako v úhor pluh
hloub přídním hrotem napořád
se vrývá v siný luh.

Hle, vlna vlně šepce zvěst,
že řídkou nese tíž,
a stále bije loďku v bok
a žene k Rýnu blíž.

Tři mniši v kápích v člunu jsou,
chud jesti jejich šat;
snad k nemocnému naposled
je zbožný volá chvat.

Však ne! Slyš divný šepot ten,
a přitlumený smích,
to v zakuklení snad jen žert,
či zahalený hřích?

Ne, nejsou řeholníci, hleď,
v šat hnědých mnichů jen
Jan papež s císařem se skryl
a růže kupných žen!

Na přídě Zikmund uhostěn,
střed loďky paní dán,
a vzadu zdatně vesloval
sám hlava církve: Jan.

Král papeži dřív koně ved',
člun papež králi vhod,
však neřídí jej mělčinou,
leč hloubkou děsných vod.

Chvěl ženin hlas se: „Loďku proč
vln valných řídíš v rej?“
„Hned uvidíš,“ dí temně Jan,
„jen kápi s hlavy dej!

Té kukle není třeba již,
ten prospíval jen šat,
když vcházela jsi u večer
nás obou do komnat.

Ej, netušíš, proč dnešní noc
v tu zvali jsme tě loď?
Dost lásky máme; králi, slyš,
v hloub vod tu ženu hoď!

Já napřed „absolvo“ jí dám,
jen statečně se tuž
a hanbu naši spolčnou,
než zjevna bude, zruš!

Jeť snadná práce zbýti žen,
ba nejsnadnější všech;
v tůň bodamskou co pochováš,
to nezří slunce žeh.

A vypluje-li, což je víc?
Kdo bude tušit as,
že z vůle prvních světa hlav
zde její život zhas'?

Můž' poznati-li někdo as,
kdo její hříchy splách'?
či přebírá se v jezerních
snad konsul mrtvolách?

A pozná-li ji přec? Nuž ať!
Dám hedbávný mu šat;
ty, dáš-li oře, uvidíš,
hned dá ji zahrabat.

Jeť Hanuš z Ulmu hodný chlap,
a radních pánů ctnost,
nám k vůli uzná její smrt
za náhlou zoufalost!

Leč nestrachuj se, kliden buď,
vždyť v loďce žernov mám,
on bílé hrdlo stíží dřív,
než v tůň ji pochovám.

Kdož hrobu zná, když prstě vrch
naň nenasype rýč?
či vyzradí to epitaf?
Nuž, co tě trápí, znič!

Ty's Husa mi dřív daroval,
já tobě družku vděk...
Rci, má-li větších přátel nás
ten kacířský as věk? —

Slyš, ženo, pomodli se teď
a rozluč s žitím už,
ty, Zikmunde, děl neváhej
a k činu ducha vzmuž!"

I křikla žena zděšením
a hrůzou z takých slov:
„Co, probůh, chcete učinit?"
„Však uvidíš, jen shov!" —

„Ó smilujte se nade mnou,"
lká, prosí zas a zas,
„mě topit chcete? Matkou jsem
a jeden otcem z vás!"

„Toť jádrem veškerých zde vin,
leč tvou buď světic říš,
za boží náměstky-li — nás —
smrt klidně podstoupíš.

Já odpustky ti udělím
a sejmu duše trest,
vždyť tak kdo umírá, to víš,
prost věčných pokut jest.

Stih' krutší by tě pomsty hněv
za těla slabý střeh:
hněv lidu by tě upálil
za hradbou v příkopech.

My tajně však to odbudem' —
toť laskavo je přec —
nač měl by vědět všecher svět
tak delikátní věc!"

„Ó smilujte se!" „Marný pláč,
jej kvílná dusí noc,
již modli se! Ty, Zikmunde,
mi budiž na pomoc!" —

Král ústa sličné ženy tisk',
Jan chytil cingulum
a stáh' jí hrdlo . . . „Tak a teď
s ní dolů ve vod tlum!"

Loď vikle sebou sem i tam,
a bublin vírná pýř
z vod jícnu chvátá na povrch
a krouží dál a šíř. — —

Ve spánku císař zaúpěl
a z hloubi ňader vzdech',
krev shlukla se mu na lících
a pěna na ústech.

Ač zděšen sténal, neprocit';
sen ukruťen a drav,
dál loďku jeho houpavou
hnal u peřejný splav. —

Mrak s mrakem vzrůstal do příšer,
a děsný jejich sklad
všech vrchů hlavy obtočil
jak obrovitý had.

Hrom volal vichry: „Ručc sem,
dnes musí tvorstvo mřít
a skály pukat výděsem
a vody hrůzou vřít.

A lavina se musí třást
i svážet s ňader skal
a lidské chaty zaléhat! . . ."
a v hrůzný řev se dal:

„Hej, slétněte se odevšad,
než nový svitne den,
a meluzina s ozvěnou
vám konej službu fen! . . .“

V ráz vichor s divým hvizdotem
mlh spoustou — šatkou svou —
jak zpilý v krčmě poběhlík
si točí nad hlavou.

I výská si a hvízdá si
ten zbojník temných hor,
až strachem v hloubce siných vod
proud s proudem vchází v spor.

Mrak množí se; vše temno kol,
vod zakalená pláň
své prsí zdouvá pohněvem,
až vlny rostou v stráň.

Shluk větrů vzdorným záchvatem
v jich opírá se směs,
a již to víří v děsný sbor
jak tisícerý běs. —

Hle, z jícnu plesa vstává zjev
a jasní mraků tlum,
zrak podlit krví, šíje kol
se vine cingulum.

Na ňadrech nahý zrozenec,
máť smutně hledí naň,
jak prs — svou plnou žití číš —
si malá tiskne dlaň.

Král k papeži se přivinul —
had k hadovi se snul —
v tom zalkal ženin temný hlas
jak jinovec by dul.

„Ó, králi, ukrutníku, hleď,
mě vynes' proudu zvrat;
jdu bouře duchům sdruženým
na hřích tvůj žalovat!

Slyš, lotře s králů korunou,
slyš, hlízo plná vin,
to dítě, jež v mých loktech zříš,
tvůj jediný je syn!

On byl by žernov kletby sňal,
jenž na tvou hlavu kles',
leč o vše jsi se oloupil,
že utopil's mě dnes!

Tvůj syn tě proklel němým rtem,
a po tisíce let —
jak nyní — bude každý krok
a každý čin tvůj klet.

Můj v hrůzu změní se ti zjev,
a kam se sineš, věz,
vždy větší se ti objevím,
až zcepeníš jak pes! —"

Bled k Janovi se tiskne král:
„Ó pomoz, vysvoboď,
v směs vln těch vbodni vesla hrot
a k břehu obrať loď!"

Než Cossa zachechtal se jen:
„Ó králi, schránko muk,
ty's proti vůdci pirátův
jen slabý nedouk!

Proč bojíš, chvíš se, jsi-li král?
Spěš, ruku na zjev vlož,
jeť pouhá smršť a spadne v ráz
tvé vůli za podnož!"

„Ne," volá král, „ne, žena jest,
viz, bije v loďky draň
a hrozí mně a chytá loď...
ó braň mě, Jene, braň!

Viz, maličký ten nekřtěnec!..."
„Ať křtěn, ať ne, vše prach!"
„On bude na mne žalovat!"
„Ty's král, nač míti strach?"

„Ó nebudu já kralovat,
kde králem věčný Bůh!“
„Nač bát se, babo? Bohem jest
jen tvorstva věčný ruch!“

„Ach, zbav mě obou stínů těch!...“
„Nuž, budiž! Pohleď sem,
jak ondy druh tvůj robíval,
když býval korsárem.

Tak hle!“ A veslo ostřím zved'
a šúrem v ženu sek':
„Nuž, zhyň si tedy znova, zhyň,
nás obou porobek!“ —

Jak plamen vodou zasáhnut
zjev ženin dolů sjel,
jen chomol bublin krvavých
zpod loďky zasyčel.

V sloup vymrštil se vlny vzdor
a s vlnou rudý proud,
a z jícnu dětský volá hlas:
„Zvu na věčný vás soud!“

Jan smál se, Zikmund skryl se v plášť,
spor vichrů děsně vyl
a loďkou vodstva uprostřed
jak hříčkou zatočil.

Vln příboj, mnohohlavý oř,
vší silou hbitých noh
na svahy temných skáče skal,
rád prch' by, kdyby moh'.

Bouř rve mu hřívu, tepe v bok,
leč bílý chřípí kvas
vždy kypí víc a šumí víc
a roste zas a zas.

Vír škube loďkou rozkacen
a víkle o překot,
v hruď její buší pěstí vln
a v hloubku tiskne hrot. —

Král k papeži dí hrůzou jat:
„Svaž běsný živlů vztek,
ty's země pán, ty's vodstva pán,
ty's Kristův náměstek!

Své ruky spasným žehnáním
prs bouře uhladiž
a mečem víry zutínej
vln hrozné paže již!

Zhaš hrůznou blesků pochodeň,
stlum hromů ryčný křek
a zkroť než sletí v plesa tůň —
hněv padesáti řek!"

I zachechtal se Jan: „Aj, vím,
ty nechceš k ženě, viď,
že škeble má teď v loži svém
a jíl a hlen a zítř?

Co v nebe unáší můj cíl,
je tobě na úkor,
mě blaží však, když roste kol
vod spousta v pásma hor!

Vždyť ve lsti oněch tygřích vln
a v síle jejich tlap
lze řádně teprv dokázat,
seč statečný je chlap.

Mne živlů ruch, když zmetešen
svůj běsný slaví kvas,
vždy blaží. Ej, zde volným jsem,
zde korsárem jsem zas!

Zde námořním jsem knížetem,
jenž zjařen sluncem vín
v boj s kupci vedu zveselen
řad štíhlých brigantin.

Nač lichotíš mi, žebroníš,
bych zmírnil vodstva vzchop,
věz, pirátem jsem v nitru svém
a teprv zevně pop!

Rád veslem v rukou svalnatých
hruď moře zrýval jsem
a nechci něčeho zde být
co není — náměstkem!

Či Alexandra pomáhal
mi Bůh snad otrávit,
když z legáta jsem pro radost
sám papežem chtěl být?

Můž Bůh mé vůli zabránit,
či na pomoc ho mám,
kdy prebendy — ó kéž jich víc! —
svým židům prodávám?

Kdo boha z chleba robí, věz,
tenť větší nežli on
a před tím krotne bouře vztek
i vírný vody ston.

Nechť roste, tyje příšerou
nad Gottliebenskou věž,
já každou ženu udolal,
tož Jezernici též!

Ej, hleď a slyš, jak ztichne hned
mstný její prsů var,
když obejmu ji rozhárán
já, Cossa Baltazar!“ —

A zaryl veslo v rozruch vod
a opřel v ramen sval,
leč marně silou netvornou
vod spoustě vzdoroval.

Slin chomol vyplivla mu v zrak
a v chechtu prchla zas,
jen plná ňadra hněv jí zdmul
a vzdor jí zježil vlas.

I skřiplo veslo vzepřením,
vír loďku v půli chyť
a točil s ní a rejdoval
jak vztekem pekla zpit.

Černě mraků v temnou přešla noc,
mhla v těžký ztuhla kov
a byla plesu za loktuš
a horám za příkrov.

Blesk sterý jízlil oblakem
a žhavé biče plet'
a vrahy z loďky rozkacen
v tlum vodních příšer smet'.

V hloub vržen král... I křik a bděl
a tiskl levý bok,
a ze rtů padal na čechel
z úst vykypělý mok.

„Co žádáš?" ptal se komorník.
„Zbav na rtech mě těch pěn! . . .
Spal dlouho jsem? Jest úsvit as? . . ."
„Ó daleko je den!

Teď půlnoc! . . ." „Teprve? — Dej lík
a nech mě; umdlen jsem!" —
A spal a zas jej ovíjel
sen hrůzy ramenem. —

XXIV.

POSELSTVÍ.

V týchž král se vidí komnatách,
kde svatební měl hod,
na stolci sedí královském,
kol něho pánů svod.

V jich čele hrabě Celský jest
a Brunorius kněz;
proč Zikmund přenádherně tak
v plášť říšský oděn dnes?

Z Čech pány jest mu uvítat,
kde skonal jeho brat;
ne v Uhrách, v Polsce — také tam
má volně kralovat.

Blah usmívá se: „Šťasten jsem!'
a v lesklé stěny zřel,
by postať svou a vous a tvář
jak druhdy prohlížel!

„Jsem statný," mluvil k sobě sám,
„a zlatý je můj vlas,
ej, kolik králů sličnějších
a mocnějších je as?

A dnes — dnes vzrostu ještě výš,
dnes prvním budu všech;
za krátko, za okamžik jen
jsem mocným králem Čech.

Jsouť vyslancové v hradě již!" —
A zas dí povelem:
„Kdo přišli, vítáni nám jsou;
nuž, uveďte je sem!"

I vešli; uklonili tvář,
by sdělili svůj vzkaz,
v tom zářný velmož před ně vstoup'
a volal: „Želím vás!

Jsem lidstva duch, jsem strážce všech,
pryč, hříšný je váš sděl,
pryč, vraťte se!" — A král i dvůr
stál, jak by zkameněl.

Krev v údech stydla dvořanům,
když zazníval ten hlas,
a znova duněl jako hrom,
až vrch i hrad se třás':

„Jak hříšná žádost! Králem vám
má tento býti běs,
jímž v Novém Hradě utýrán
král Václav bezduch kles'?

Jímž stíhán byl a zavírán
a tupen? Žel ho, žel!
Než s takým padouchem by žil,
radš navždy odešel!

Čas sňal mu s plece králův plášť
a skvostnou s hlavy tíž;
byl dobrý Čech! Bůh rač mu tam
dát věčnou vína číš!

Zde on, jenž otrávit ho dal:
král Zikmund, říšský lhář,
vně, zevně všude posedlým!
To že je boží tvář?

Toť schránka hlavních hříchů všech;
vy chcete králem jej,
by lcupil, trýznil, hubil vás?
To Pánbůh uchovej!

Či chcete, aby vládl vám,
jak tady v Uhrách vlád'?
v čas bezhlavců z vás nadělá
jak dřevař z kmenů klád.

Zda víte, s Hedervárským jak
kdys Kontem učinil,
že nechtěl při královi stát,
jenž na odpor mu byl?

Jak s druhy jeho naložil
a s hoškem panošem?
Kat vzdorujícím magnátům
sťal hrdé hlavy všem!

Jak v bahně pusty štětináč
v jich krvi králův duch
se blažen válel; ten že vám
má vládcem být? Chraň Bůh!

Já, strážce váš, chci chránit zem
a vrhnu v národ spor,
by dřív, než na stolec by sed',
shnil Zikmund, lhářů vzor!

By zhynul smilný vášnivec,
msta vtělená a zášť;
jen vizte, co je pod hávem! ..."
A s ramen strh' mu plášť.

Lid žasl, hrůzou vzkřikl král,
jeť nah a vředů pln,
i roste hněv a roste hluk
jak příboj vzdorných vln.

Kdo těsnali se v komnatách,
všem hlavy sklonil stud,
to že je Karlův sličný syn,
král Uhrův? Jaký blud!

„Ven ze země ho žente, ven,
či třísnit má ji? nač? . . .
Ne, ne, kam prchne, všude strach,
tož zabte cháma radš!

Zhyň tělo tvé i duše zhyň;
jeť obé plno lat,
buď popraven! Ať s toporem
již přijde mistr kat . . .

Ven s ohavníkem ryšavým,
ven! Či chtí Češi as,
by msty své žernov uvázal
jim na otrocký vaz?

Ven s běsem volný na prostor,
by zloby žár v něm zhas'!"
a na dvůr Zikmund vyveden,
a velmož volá zas:

„Já králem nechci tebe mít!"
A blesk mu zžehá zrak,
a před zdiveným národem
rost' jasně do oblak!

Král na tvář pad': „Nech žít měl" „Dost!"
leč už se blýskl meč — —
král s lože skočil, zúpěl; křik'
a divnou vedl řeč.

Když lékař za ruku ho vzal,
mdlý vytřeštil naň zrak:
„Ach, pomoz! Na hrdle, ó viz,
jak děsný je to tlak!

Dej léku!" Lékař ulevil,
a z hloubky vzdechl král;
strach přetrh' pásmo snů, leč běs
je zlícen navázal. —

XXV.

NA ŠUMAVĚ.

Král Zikmund ve snu zveselen,
jest pánem celých Čech,
však neví, hrdý jeho trůn,
že hnije v základech.

A vesel je a samý vtip
a samý žert a smích;
kdož ví, že půlnoc slétla v síň
na temných perutích?

Hle, zlatem protkán v líc i rub
je králův skvostný šat;
jak Maďar oděn, maďarsky
šel do Čech kralovat.

Pod přenádherným řetězem
se skloní králův znak,
a na řetězu zavěšen
řád drahý: „Zlatý drak".

Dvé smaragdů, hle, oči jsou,
a šupin zlatý lem
kryt rubínem je krvavým
a luzným safírem.

A perlou čarodějných krás
je každý tlamy zub,
a z diamantů křídla jsou
i chvostu četný vrub. —

Po straně králi Orság jest,
a Matík Tálovec,
jim těžký není žádný čin
za Zikmundovu věc.

Z nich prvý řádu strážcem jest,
a kancléřem je druh,
či přišli drakem zastrašit
snad vzdorný český luh? —

Král rozjařen a zveselen
jak v Praze řídko jest,
vždyť nové berně dostal zas
z Čech pokořených měst.

Tož vesel pije s pány král,
až vína žárný pal
jim na lících a pod brvou
jak oheň zasálal. —

Vstal Zikmund z kruhu krásných žen
a lichotivých řad
a na pavlán se potácel,
by zpitou hlavou zchlad'.

A do síně se vrátil zas —
ó viz! tak hod je ctěn!
vše prázdno, králi soudruhem
je siný měsíc jen.

Stůl opuštěn je tu i tam,
pust síně střed i kout;
v ráz sevřel srdce plachý strach
do netušených pout.

Níž na krku, ký ruch to as,
a divných hybů chřest?
což zlatý řetěz odvážnou
snad rukou stržen jest?

Chřest množí se vždy víc a víc,
král strachem zchvácen křik'...
Hle, na řetězu náhle živ
je skvostný ještěřík!

A smaragdovým okem svým
v děs sinou vrže zář
na Zikmundovu vysmahlou
a hříchem zvadlou tvář.

Tou řadou zubů perlových
vždy skřípá víc a víc
a z rubínových nozder v děs
žár sype králi vstříc.

Pod diamantů pancéřem
se svíjí vzpupná zlost,
spár topasový uvolněn
a rozvinut je chvost.

Šíř perutě roste, stále šíř,
a každý její kyv
v ráz činí ohon, spár i dřík
vždy větší na podiv.

Je pravda to, je skutečnost,
či choré mysli blud?
Král Zikmund jako přikován
zří děsný na přelud.

Hle, z jeho dráčka, ký to div,
drak roste zas a zas,
až na řetězu připoután
je hrozný zeměplaz.

Chvost na zem klade v kotoučích
a křídla na obzor,
div královské že šíje už
ten neuškrtil tvor.

Král Zikmund z místa nikterak
jít nemůže ni krok . . .
Tu náhle chvostem ovinut
jest třikrát jeho bok.

A drápem ostrým pojednou
je spiata jeho hruď,
drak vstříc mu sálá plamenem:
„Jen tiše, králi, buď!

Já oživl! Tvé vášně vzruch
a ňader žhavých kyp
v mé údy vlily výstřelek
tvých sil mně na pohyb.

Ty's každou číší zpěněnou,
již ret tvůj žízniv pil,
v mou zlatem plátovanou hruď
zdroj živých ohňů lil.

V řád zakletý jsem živý tvor,
tvém ve zlatě jsem spal,
než francký z něho klenotník
skvost skvostů utepal.

Že drahým jsi mi kamením
lem křídel přizdobil
a krásu krášlil všelikou,
rád bych ti vděčen byl.

Mě — draka — volil's za symbol,
mě — draka — řádem más,
tož ponesu tě v domov svůj,
ať sluj mou také znáš!

Svůj stkvostný ukážu ti sad,
v němž žije samý hřích
a roje hříšků rozmarných
si pějí na keřích.

Kde vodopádem s šedých hor
se tříští skála v prach,
a v temných slujích napořád
se líbá s hrůzou strach.

Kde sedátka mi přizdobil
vždy krásně černý blín
a kropenatý náprstek
jed dýše rozechvín.

Kde zpeřestěný bolehlav
jak neviňátko zkvet',
a hrdý rulík rozžárlen
se vypial nad posed.

Kde durman s celou rodinou
se uvelebil v suť,
a střelovitým lupenem
plod skrývá potměchuť.

Z těch všech lze robit vzácný jed,
vždyť tvoje řídká ctnost
těch mír nesoucích léků všech
až posud nemá dost!"

A na krále zas vycenil
drak děsných zubů škleb:
„Jeň neboj se, vždyť křídel mých
ti neublíží tep!"

A ruče s králem ztrnulým
vznes' s pavlanu se drak
a z Prahy k horám namířil
jak ruděžhoucí mrak.

A chyší, domů, chrámů výš
se vznášel noční mhou;
kam namířil, tam rudý pruh
vzplál temnou oblohou.

A přes Brd pásma polétal,
kde zavadil však chvost,
tam v žhavou metlu proměnil
hned každý letorost.

A zasmýkal-li ohonem
nad šíjí strmých hor,
v ráz vichor ze spánku se zved'
a jeho druhů sbor.

A nad řekou když rozmachem
svých křídel létla saň,
hned do žhavých se zvedla vln
dřív tichá vody pláň. —

I letěl s králem zlatý drak
až do šumavských skal
a pod Třístolcem v pustinách
jak balvan zapadal.

V skal stěny křídlem zabušil —
les kolem jeden žár —
a v kobách temně žulových
svůj s krále snímá spár.

V střed skalní síně staví jej
a v příčnou vede sluj:
„Zde cíl náš! Nuže, bratře můj,
ty krásy pozoruj!

Sem zalétám, když v spánku čas
jsem tebou odložen,
zde trávím noc — ty netušíš —
a na tvém krku den.

Zde, na tvých ňadrech vyhejčkán,
se skrývám mnohý rok,
tys král, leč já, tvůj kojenec,
král ještěrů jsem: zmok!

Já k srdci se ti přivinul
a tresť tvé pýchy ssál
a krví tvou se ukájel
a zlostí tvou se hřál.

Zde pohleď, v skalní skryto kout
mé hnízdo, v ně jsem leh',
v ně denně, mraky utajen,
jsem chvátal na nocleh.

Zde tvým jsem vztekem obtěžkán
se v rudý kotouč svil,
zde vzácný plod jsem v hnízdo snes'
a perutí ho kryl.

Zde posud přebývám co noc,
v těch smutných spoustách hor,
a snáším lidské lebky, viz,
jichž zárodkem je vzdor!

Jsouť hlavy mučenníků těch,
jež po Čechách jsi zbil,
já z dálných krajů tajně kdys
v tu sluj je uložil.

Z nich pomstu líhnu napořád,
a její věčný kvap
mrak zhoubou plní, hrom i blesk
i strže divý slap.

Jí bedliv pokrm přinášîm
z Čech luhů, sadů, niv;
tož pleň a kácej, nič a rub
a buď mne pamětliv!

Slyš, jak to hýká ve skalách,
až zachvívá se les,
za každým listem kapradin
je skryt můj služný běs!

A v každém kmeni sosnovém
je divé ženy skrýš
a kolem jezer v roklinách
zlých poledníků říš.

Ve sosnách tamo ztemnělých
můj strážce, hýkal, sed',
je rozhněván; že Zikmund král
mu ondy ženu sved'.

Jak vidíš, krásná jest má říš,
jí vládne satanáš,
ty's v světě jeho náměstkem
a zde své sluhy máš.

Sem, družino, sem, ruče sem
z těch skal a vod a drv,
král Zikmund, hříchů volenec,
jest u nás ponejprv!" —

Vše sletuje se ze všech stran,
vždy příšer víc a víc:
muž ohnivý a večerník –
a mračno polednic.

Jas světélek jich zdobí ples,
a k veselení všem
na píšťalu a lesní roh
hrá vodník s hýkalem. —

V hru úpěnlivý pojednou
se ozval v sosnách žal —
„Slyš, milý králi, dívek pláč,
jež jsi kdys oklamal!

A za nimi — vždyť uvidíš,
jak o přednost se prou —
sbor nemluvňátek maličkých
a každé s korunou.

Jim, králi, vzácným otcem tys —
ó pozři, jaký dav,
nuž druhu, bratře, pozírej
a směj se, těš a bav!

Viď, krásný je ten úkryt můj
a dračí moje říš?
K tvé oslavě můj přišel lid,
ej, divy uvidíš! —“

Kol dokola v ráz poskokem
ta pestrá plesá směs,
a meluzinin služný sbor
jim k tanci mýtí les.

Král chvěje se, chce prchnout, kam?
Kol kolem samý běs,
on sám pak — živý drakův řád —
je přikut na řetěz. —

Na skální stolec sedl zmok:
„Viz, družino, náš pán!
Naň za dne já, on na mne zas
je v noci připoután!"

Na hrdle draka chví se král.
„Což věčně budeš růst?
Tvé oko jedový je hrot,
žár šlehá z hrozných úst!"

A škube sebou: „Pryč chci, pryč!"
„Ej, ještě není čas,
až s družinou svou ukončím
svůj noční hodokvas!"

A zase v nový děsný kvap,
zas u příšerný chvat,
vír s meluzínou s výskokem
rej počly kolovat.

A s divou ženou večerník
a hýkal se slípkou
a se světlicí ohnivec
a vodník s rusalkou.

I na močálech rudnoucích
výš skáče drobná sběř,
až zvolna vše zas prchá v sluj
a zdroj a strom a keř.

Mhla níží se vždy víc a víc,
a hyne bouře sten;
i mumle mrak: „Nuž, půjdem zpět,
než rozbřeskne se den!"

A zase krále ovinul
a v rudé spáry vzal,
výš horských pouští peruť vznes',
a strachem chvěl se král.

Vždyť žhavým drakem unášen
sám v žhavou postať vzplál,
a jeho vlasy, jeho vous
být kometou se zdál.

A létli letem příšerným
přes řeky proud a práh,
přes pestré květy na luzích
a kámen na drahách.

A když se nesli nad lesem,
smrk starý sklonil týł,
bý temene mu lživý král
svým šatem neznectil.

A když se nesli nad skalou,
hned oděla se v mech,
by v divém letu žhavý drak
jí ňader neožeh'.

A když se nesli nad plesem,
v ráz trysklo pěnou złou,
vždyť pekla kal mu na hruď pad
tou dračí šupinou.

Řval tuřím rykem Zikmund král:
„Ó hrozno, kde to jsem?"
a škubnuv sebou zařinčel
pout zlatým řetězem.

Hle, v Satana se mění drak —
ó hrozný, děsný zjev —
žár z očí tryská napořád
a z orlích spárů krev.

A jeho prsty děla jsou
a nehty ostří dýk,
a jeho hlas zní jako hrom
a běsný boje ryk.

A volá: „Satan svárů jsem,
ty's druhem mým, ať král,
zda satan satana se kdys,
zda ďábel ďábla bál?

Já saní dřív, ty saní teď
a se mnou stejně drav,
leč já mám jednu hlavu jen,
ty sedm však máš hlav.

Hlav sedm, sedm korun! Ej,
zda víc má někdo zdob
v tom dálném světě? Každý král
je proti tobě rob! —"

Jat hrůzou Zikmund sebou škub',
kraj jediný byl žár,
a v zachechtání příšerném
svůj volní satan spár.

Jak žhounek s výšin závratných
v tůň plesa král se mih',
a za ním z křídel satanich
déšť šupin žeřavých. —

I zatajil se králi dech,
když letmo dolů tíh' —
hle, černá pod ním plesa tůň
se mění na kalich.

Toť kalich hněvů husitských,
v němž vydouvá se zpod
a metá vlny samá krev
na místo šumných vod.

A vrchy kalichových stěn
tak mohutně se pnou,
že desetkrát jsou muže výš
nad rudou hladinou.

Král dopad'... Paží netvornou
jej vlny berou v plen,
a jejich vzruchem na dno až
je střelmo pohroužen.

Leč dole v ráz ho uchopil
vln rozkacený vztrh
a zlícen z útrob jezerních
pliv' krále na povrch.

Sláb, v pokraj pluje Zikmund — saň,
leč z kalichových stěn
zří mračna mužů hněvivých
a mračna hněvných žen.

A všichni cepem hrotnatým
a břitkým ostřím kos
v tu hlavu draka sedmerou
se těší na úhoz.

A sedm korun padá s hlav
a s hlav se řine krev
a tlamou draka sedmerou
jak bouř se valí řev. —

Čím víc se děsí postav král,
tím větší lidstva smích,
a vůdcem hrozných davů těch
je velký bílý mnich.

Ten mohutný má dvouručák,
jímž s to jest, kam by máv',
ne jednu draku hlavu jen,
leč tisíc srazit hlav.

Když mluví, plamen šlehá z úst,
kam zří, tam sjíždí blesk;
když na blízku jej zhlédne drak,
dá v zběsilý se vřesk.

Jak ven, jak břehu dosáhnout?
vždyť sedm hlav jak zved',
vždy bílý s dvouručákem mnich
sťal rázem jednu hned.

A v rozvzteklení nezdolném
když z vod se vynést chtěl,
vždy poznal s hrozným výděsem,
že plazem bez křídel.

Šest bílý mnich už srazil hlav
a na sedmou meč zved',
tal... Zařval drak — a bezhlavák
prch plesa do prostřed.

Z hlav valem teče černá krev
a vln mstným odrazem
jest škubající sebou trup
dál zmítán tam a sem.

A nad ním peruť příšernou
v dál šinul pekla zmok
a střely metal jeho zrak
v hruď královu i v bok.

Půl nebe svými křídly skryl
a vždy, když jimi chvěl,
déšť žhavých šupin z nich se lil
a v krvi zasyčel. —

Vzplál, hořel v loži běsný král,
leb do podušek ryl
a jako šelma zakňučel
a jako šelma vyl.

„Kde lékař?" vzkřik' — „Zde, pane, vel!"
„Viz, vrahy se všech stran!
Jak odvážil se na můj hrad
ten ze Želiva Jan?

Proč není jat? V mou sekal leb;
viz, všude krev!..." „To znoj!"
„Tož léč mou hlavu zjitřenou
a rány v boku hoj!"

Léč hlavu, mám-li jakou, viz,
léč plece mi, léč hruď,
co choro, všecko na mně léč,
co mrtvo, k žití vzbuď!

Když lékař v kalich léky lil,
děl král: „Tam neměls lít,
s tím pryč! dej benátskou mi číš,
proč z kalicha mám pít?"

A dáno do číše, jak chtěl;
král vypil, kles' — a spal —
leč nový snění vlkodlak
krev z ňader ssát se jal. —

XXVI.

VE VRATISLAVI.

Král ve snu stkvostně ozdoben,
před králem lidstva dav;
nač čeká lid? Aj, řídký zjev
má spatřit Vratislav!

Z Vlach římský legát Ferdinand
na rychlo přibyl sem,
by těžké nudy zbaven byl
král slavným divadlem.

Jeť popravami unaven,
tož legát přišel vhod
a všemi zvony druhý den
zval lidstvo na průvod.

Šel Zikmund v čele dvorských stvůr
a za ním lidstva shon,
a v hlahol kněží se všech stran
zněl zvoneček i zvon.

Pan legát, oděn šarlatem,
v chrám hlavní vést se dal
a na kacíře kletbu zlou
až hrozno předčítal.

A na vše vrata přibíjet
dal od papeže list,
jímž navždy měl být zaplašen
z Čech zpupný Antikrist.

Však aby ukonejšil lid
a nepobouřil zem,
Řím hojně poslal kejklířův
a herců s legátem.

Z Vlach kejklíři, zda zná je lid?
ti umějí svou věc,
jich kouzly v orla přejde oř
a v oře krkavec.

Plž promění se v štiku hned
a ve člověka strom,
jenž chodí, mluví, stromem zas
by stal se napotom.

Lid divadla je žádostiv;
král s trůnu dolů kyv':
„Nech vejde kejklíř, hotov jsem,
bych shlédl jeho div!"

A kejklíř pestře ošacen
již podál krále stál
a proutku svého dotknutím
věc různou vykonal.

Kůň z krkavce je překouzlen;
hle, jaký bujný tvor!
i frká, nohou tepe zem,
a jiskry srší zor.

Žár v žilách, upružen je sval;
zda silnější je lev?
A hlasatelem ptá se král:
„Kdo zkrotí oře hněv?...

Aj žádný?“ — ‚Vyčkat, pane, rač,
však jezdce najdu sám,
tam z javoru zdí hradebních
jej slovem vyvolám!‘

A kejklíř proutkem kmeni kýv',
strom zašuměl a již
jak živý lidu na podiv
jde hbitě blíž a blíž.

„Stůj,“ velí kouzelník, „již stůj,
list, mech, i větve střes,
z mé vůle staň se člověkem
a pyšně hlavu nes'!“

A vykonáno. Strne lid,
a kejklíř znova: „Slyš,
tam nesedlaný divý kůň,
jej ať mi ukrotíš!“

Muž vsedl, kejklíř velel: „Jeď!
Jeď třikrát v skočný rej
a tam, kde český pán a král,
i s ořem poctu vzdej!“

Muž v trysk se dal, lid zajásal —
již objel po třikrát,
kůň zafrkal a zařehtal,
muž stanul hrdě vzpiat.

Leč nehýbe se; pohrdem
zří v krále sivý hled,
ten děl však: „Proč se neskloníš,
ty zpupný? Učiň hned!“

„Já uklánět se, ponížit?...
Ne! Hned ti bude zřít,
jak tobě a všem na podiv
se hodlám pokořit!“

„Co chceš?“ „Chci odměnit se jen
za hanebný tvůj čin,
bys zkusil, jak mře běsný král,
když káže Hospodin!“

„Ty mstít se chceš? Jsi kejklíř jen,
strom pouhý, stín jen, duch,
pan legát zažehná tě hned,
bys opět v kmeni tuh'!

Hned, legáte, ho zažehnej
a zadýmej a skrop!“
Leč co vyvolá Hospodin,
to nezažehná pop.

Je marna vody svěcenost
i kadidlový dým,
pan legát chví se: „Zde jsem sláb,
a se mnou celý Řím!“

„Kdo jsi?“ „Jsem Krása, znej mě přec!“—
Král Zikmund hlavu zved'
a plaše oči vyvalil
a jako stěna zbled'.

„Ty kupčík z Prahy, Krása Jan,
ten pikartský snad druh,
jenž ondy koněm usmýkán
zde svíjel se, až ztuh'?

Ó zaplašit ho, kněži, rač,
vklň do pekla ho, slyš!...“
„Vše marno! Z pekla nepřišel,
on patří v jinou říš!“

„Nuž, kejklíři, ty vykonej:
buď zase v javor vsut! —“
Leč běda, kejklíř katem jest
a širočinou prut!

„Ó hrůza, hrůza, kde to jsem?“
„Před soudem Páně, věz,
cos ondy na mně vykonal,
staň na tobě se dnes!“

A stojí král jak přimrazen —
i všechen lidstva sbor:
pan legát s rukou zdviženou,
kat opřen o topor! —

A Krása s koně seskočil,
až z hloubky vzdechla zem,
a vzdorným hněvem svírá pěst
a třese temenem.

Kůň sype z nozder jisker mrak
a z očí sterý blesk;
když nohou dupá, zní to kol
jak dálných hromů třesk.

A Krása velí: „Nuže, pojď,
můj oř má velký chvat;
sen s pravdou, se snem skutečnost
teď jdou se vystřídat.

Jsem posavade Husitou,
a Husity přec znáš,
ti sečtou každý vrub a řez,
jež na své duši máš.

Ten komoň, pohleď, pomsta jest,
v mých útrapách se zlíh',
kam pomyslí, tam letí v ráz,
a vždycky cíle stih'!

Jak tys mě ondy smýkat dal,
buď smýkán nyní sám,
i kleště, jimiž jsi mne rval
a týral, s sebou mám!

Hleď, ony řetězy jsou týž,
jež zvonily v můj skon,
a těmi rovněž upoutám
tě koni na ohon!"

Háv králi divě s těla strh'
a hnáty pevně spial
a koni dlouhý na ohon
jej pevně uvázal.

„Vše jako u mne, rabe," děl,
„Čech ctí svých otců mrav
a ví, že chlapem také král,
když ztratí zlatohlav!"

V tom komoň hněviv zadušal —
kol zlá se mračna strou —
kat na popravu uchystán
blýsk' pádnou sekerou. —

Král vzkřikl... „Nekřič, směj se přec!"
děl rozkacený host...
„Kdys pro tvou bylo s legátem,
dnes mou je pro radost!

A teď haló!..." Kůň zařičel
v skok divý pádě v ráz;
král tloukl lebkou o kámen,
zrak podlil se a has'.

Čím větší koně klopotnost,
tím větší králův kvil,
řval jako tur, až procit', vzdech' —
a oči vytřeštil.

„Kde jsem?" „Jsi ve svých komnatách!"
Král zvolna v loži sed'.
„Nuž, dejte léku, hoří týl,
jen zlou mě cestou ved'!"

A dali. — Z hloubi Zikmund vzdech';
leč sotva že si leh',
hned jiný sněn i vzteklý kůň
jej vlekl v třemenech.

XXVII.

V LEŽENÍ KŘIŽÁCKÉM.

Až k Praze přileh' Zikmund král —
ký neslýchaný ruch —
a ze všech úhlů světa s ním
táh' lačný dobrodruh.

Sběř z různých krajů německých,
lid z Francie i Vlach;
jich vůdcem žlutolící hlad,
jich praporníkem strach.

Jak kobylky a žravý hmyz
vše shluklo se tu v spěch,
od poběhlíků uherských,
až k zpupným pánům Čech.

Jsou křižáci; jich vzdor a hněv
se k českým luhům vlek',
by národ utkán zaúpěl
jak v hnízdě skřivánek. —

Jde Zikmund ve snu táborem,
by válečnou zřel moc,
a při tokajském s družinou
jak druhdy prožil noc.

Rad k míru nechce slyšet král,
chce válce, vášní hnán;
shléd' kříže bezpočetný lid
a v královský jde stan.

Však nelze; žebrák kostlivec
před stanu vchod si sed'
a nad ohníkem ruce hřál,
leč očí nepozved'.

Viz, plece houní kryto jest,
hruď režným čechelem,
vous rozcuchán, leb nekryta
a ruka drolí zem.

Čas občas sukovatý kyj
ve svalnou zatal pěst
a vážně hlavou zakýval
k zdem obklíčených měst.

I stojí Zikmund udiven:
„Ký podivín? Hej, slyš,
kdo jsi, co chceš?...“ Muž hlavu zved'
a děl: „Vše záhy zvíš!“

„Jsi vyzvědač, vstaň!..." — ‚Ne!...' —
„Že ne?
Nuž pěknou doznáš věc,
dřív nežli zhyneš oprátkou,
dám si tě na skřipec!"

‚Pak budu větším!' — „Aj, ký chlap!
Tak králi v tváře díš?..." —
‚Ty králem? Jakým?'— „Českým!" ‚Aj,
jsi korunován již?'

„Dost, smělče, dost! Ten ohník tvůj
nám stačí právě as,
by hranici ti rozdmychal
a sklonil vzdorný vaz."

‚To utuží mě!...' — Žasne král
a z očí srší zlost,
i tasí meč, leč kyják svůj
též v smíchu zvedá host.

A zvolna vstává. — „Co zde chceš?"
dí král, „tak bídný tvor,
proč přišel jsi v můj tábor, mluv?..."
‚Bych křižácký zřel mor!'

„Aj, vyzvědačem jsi? Nuž patř,
jak potírá mě strach
před hnízdem lotrů husitských!
Vše smetu v troud a prach!

Mých vojsk je sborů padesát —
sbor do tří tisíc — věz,
sta vozů mám, sta houfnic mám
a kopí hustý les!

Vše hrdinou, kam okem zříš,
toť dálných říší květ,
jímž vínek zpupné Prahy kol:
jal jsem se uvíjet!

Tu Bedřich leží, Durinčan,
tam Sasík rozbil stan
a s ním potrojný Bavoran:
rek Vilém, Jindřich, Jan!

Dál z Míšně Vilém s Bedřichem
a slezských knížat pět
i z Aquileje velekněz —
jen chtít a zbořím svět!

Svět veškeren, ne Čechy jen,
ten černý pekla vřed,
jenž na Evropy sličnou hruď
pln jedu sobě sed'!

Jdi, pospěš, zvěstuj, co jsi zřel!"
a již ho nohou tep',
leč jako rys, když postřelen,
v ráz žebrák hlavu zved'.

A hromem burácí mu hlas,
a bleskem plane zrak:
„Aj, vetřelče, co mně jsi dal,
to splatím rovněž tak.

A pravím ti: Měj světy kol,
přec povalím tě, věz,
mým dechem bude porážen
tvých kupných sborů les!

Jen poznej činy vůdců svých...
V led vystydne ti krev,
až zahledíš se v ohník můj,
v němž vyjdou tobě v jev!“

A nad ohníkem po třikrát
svým kyjem zatočil,
a rudě vzňal se plamen, plál
a výš si poskočil.

Zří v oheň král; v něm v modlitbách
dlí spoután mladý kněz,
s ním čtyři dítky jsou a kmet,
an od ran k zemi kles'.

Hle, kalich zlatý nad hlavou
se leskne zbožných těch,
jím všechen tábor osvětlen,
jak stál by v plamenech.

I strne král a žasne král:
„Kdo kališník je ten?“ —
‚Kněz Václav z Arnoštovic, kdys
tvou luzou upálen!‘

„Již vím! Ty spálil u Votic
pan Albrecht, zeť můj, rek!
On ví, že horší otců jest
vždy český parobek!

Mým tužbám pouze vyšel vstříc,
já stejně konal bych! ...“
V tom hněviv žebrák nad ohněm
zas třikrát kyjem mih'.

Znik' první přízrak, druhý vstal,
král zírá v ohně střed,
kouř rozdělil se; jisker tlum
zas u přízrak se zved'.

‚Nuž, viz!‘ dí muž... Žár vyskočil
a zlatem v mraky šleh':
kmet chlapy vláčen, bičován,
se zjevil v plamenech.

Skrz dlaně řetěz protažen,
na šíji provaz dán —
tak za úšklebků divokých
je katy spalován.

„Toť Nákvasa, jejž Racek chyt',
až kat mu proklál hruď!...“
„Ej, Bavorák je statný chlap,
tož vždy mi vítán buď!“

A na to muž: „Ó, skvrno Čech,
ty králem chceš se zvát?
Měj loupežníků plný svět,
sám proti nim chci stát!

Sám, bez druhův a jistě přec
v zdar rozřeším náš spor:
k svým nohám tebe povalím
jak vichor smetí... Jsem vzdor!

Ten vzdor, jenž zbraně odporem
a tlakem vzrůstá výš,
hněv vojsk tvých dechem zaplaším,
to záhy uvidíš!

V těch polích tebe roztepou:
strach, pomsta, třas a běs,
že bude tábor neschůden,
jak po bouři je les.

Tvou slávu odvanu i čest,
a pověst dnů tvých všech
jen kalem bude páchnoucím
na ďáblů kopytech!

A rvát tě budu napořád,
já Čechů věrný brat,
a kyjem hrůzy zpět tě bnát
od míru zlatých vrat!...“

I roste zjev a roste zas,
nad Krkonošů svah:
hruď z žuly, brvy z mraků jsou,
kam pohlédne, tam strach!

A zase hlasem jako hrom
dí králi: „Nuže, viz,
jak rozpráší se vůlí mou
tvůj v chomáč shluklý hmyz!“

A třikrát kyjem zatočil,
kde v chmurách Sever stál, —
a hněvný Buřan rozkacen
vojsk dálný tábor sval.

Vše: vozy, praky, hrubá zbraň,
jak smet jsou jen a prach:
zde hnědý kus, tam bílý kůň
a černý z říše vrah.

A znova vzduchem sviští kyj,
a jako těžký mrak,
v němž místo sutek skryta sběř,
v dál pádí Bavorák,

A prchá všecko v ráz, i král,
leč za ním obrův hled
blesk v hruď mu vrhá za bleskem,
král křik' a v loži sed'.

„Co žádá si tvůj Majestát?"
„Dej tokajské, bych pil;
šel k číši jsem, leč bránil sen,
bdě, rád bych okusil!"

I nalil číšník v zlatou číš,
král horkým vypil rtem —
a nový sen mu v lebku zas
hrůz bušil palcátem. —

XXVIII.

NA VÍTKOVĚ.

Na dálném poli Špitálském
král s vojvody se zřel,
hněv Říma z moře křižáckých
a vlčích ňader vřel.

Hle, Němec, Ital, Angličan
a různý z Uher druh!
Zle, koho lid ten polapí
u pádných mečů kruh.

I biskupové s vojsky jsou
a kněží celý roj,
jich šat jest jakby květnatým
tek' luhem zlatým zdroj.

Den ze dne v polích královských
se množí vozů řad,
a plát a nach a zlatohlav
se blýská odevšad.

Vojsk v prapor každý vetkán jest
kýs netvor, v líc i rub:
kůň s rohem v čele, s křídly had
a s dvěma hrdly sup.

Toť moře zduté v samý hrot,
a z něho — hrozno jest —
zní v širé dálky: „V plamenech
zhyň, Praho, skvrno měst!“ —

Z vnitř města však zní zbožný zpěv:
„Ó, Pane, v hrůze vstaň
a zahlaď šípem krvavým
msty sedmihlavou saň!“

Král směje se: „Hle, kališník
jak úzkostný má strach,
že ďábel odnese ho dřív,
než rozpadne se v prach!

Nuž, zkuste půtky tu i tam
a šrůtky na přezvěd,
chci poznat, hodna-li ta sběř,
by král s ní bitvu sved'!“

Šli Uhři hned a přišli zpět:
„Sta námi zbita jsou
těch černých s rudým kalichem
před branou Újezdskou.

I šestnáct živých lap' náš sbor,
kde kartouzský je brod,
ty zítra spal, vždyť svátek jest,
tož přišli právě vhod!"

A Němci přišli po Uhřích:
„Věz, králi, zpupný Čech
spít vášní u Poříčských vrat
do vlastní krve leh'.

Jak stádo ovcí z brány tíh',
než radní zazněl zvon,
zbit do polou, prch' od polou,
my v před šli, zpět šel on!"

„Aj, prchá kacíř," volá král,
„aj, prchá stádo bab,
kdo na rameni nosíš kříž,
vše, co je s nimi, zab!

Ni starců nešetři, ni žen
a rub a bij a duš!
Slyš, písně vřeští za řekou...
nuž, křič: Hus, kacíř, Hus!"

A za Zikmundem divý křik,
jak čert by v tábor vjel:
„Ha, ha! Hus, kacer! kacer Hus!"
leč kacíř dále pěl.

Vzkřik' pyšně král: „Nač čekat mám?
Než skončí slunce běh,
buď Praha vzata útokem
a povražděn, kdo Čech.

Nuž, statný lide, nemeškej,
v boj s Husity se dej,
ty Malé Město, Nové on,
ten Staré obléhej!

Vám Durynkům a Míšňanům
buď nejvzácnější lov:
výš s děly sborů uprostřed
se žeňte na Vítkov!

Tam Žižka zbudoval si srub,
leč neplaten mu přec,
jej stecte mi, ať šelmě té
v něm upravíme klec.

Však ne! Radš čekan vysoký
z těch zbudujem mu dřev,
nuž, černou s rudým kalichem
mu srazte korouhev!"

I konali, jak přikázal,
a konali jak chtěl,
zněl bubnů vír a hlahol trub
a temný hukot děl.

„Hrr, kacer!“ křehce Němec, „hr!“
jak mrak se táhna výš,
v němž rudým bleskem znícen jest
meč dvouručák a kříž.

Výš k srubům kvapí Mišně sbor,
ba k příkopům již leh'!...
Je lest či slabost? Vše, co v nich,
lze sčítat na prstech.

Voj nepatrný Táborův
chce s vojsky Němců v střet,
jichž jako vosů tisíckrát
se hemží pětkrát pět?

Tím hloučkem kmetů raněných
a hloučkem útlých žen
má býti Vítkov, Praha, Čech
a kalich ustrážen?

Kde houfnice? kde platví vzdor?
Jen kosa zde a cep;
jen ostrahou se brání Čech
a tím, čím těží chléb.

Vrah slézá valy; kamením
však zbit, z nich dolů kles';
bylť dříve v hanbu povalen,
než podezdívku slez'.

A znova dral se po valech,
leč znova padal zas;
vše kácel topor, cep a kýr,
až v očích vztek jim zhas'.

V dál husitských žen odvahou
hnán vrah je z pevných míst,
leč opět křídlem křižáckým
v srub tepe Antikrist.

Jak dříve však se děje zas:
Hněv nemůž' stihnout dřev,
vždyť v srubech velí tajemný
kýs anděl: dívčí zjev!

Po šíji rozpuštěný vlas
jak slunná skví se zář,
a její oči Míšňákům
mrak šípů metnou v tvář.

A volá hlasem jako zvon
na Němců vosí roj:
„Vám papež s králem vetřelcem,
nám Kristus řídí boj!

Aj, myslíte, že ten, kdo Čech,
hned v ňadrech bude tlít,
když Zikmund toulem zachřestí
a Martin počne klít?

Vy chcete robstvím stížit nás?...
To ne, jen ten je rob,
kdo čepely chce zaplašit
nám úsvit nových dob!"

A zase velí dívčí zjev —
snad je to anděl přec!
a z tlumu vojsk se ozval hlas:
„Kdos křesťan, s hory tec!

Jí nezasáhá žádný šíp,
jí nezasáhá prak,
vždy mrtev padne jeden muž,
kam svitne její zrak!"

Jat strachem prchá Němců sbor,
však vůdce volá: „V předí
Chce rek utéci před ženou,
dřív, než král bitvu sveď?

Má úšklebná snad k Míšni zvěsť
nést onu hanbu zlou,
že tisíců vás prchlo šest
před jednou kacířkou?

To že jest anděl? Jeden šíp
v ráz zahanbí váš pluk!"
A Jindřich z Isenburka sám,
vojsk hejtman, spouští luk.

V hruď outlé dívky vryl se šíp,
i zavzněl polnic tón
tak vítězně, že Zikmund výsk':
„Aj, padla; počne honí"

A Míšňan, Sasík, Durinčan,
hned v ručí má se skok
v tom Žižka s houfem Táborův
jim náhle vráží v bok.

Aj tepe, bije. Zle je přec,
jeť Němci obklopen...
„Ó milý Žižko, otče náš,
to poslední tvůj den!"

„Že poslední? To Pán Bůh chraň,
jen sem, mé děti, sem,
tu cizí vytepej nám sběř
cep s pádným řemdichem!

Jen sem, mé děti, rychle sem,
Bůh věrným sílu dal..."
V tom Němcům s Uhry na pomoc
král rychle přichvátal.

A bojováno tu i tam;
lid sténá, rudne stráň,
hned Žižka v bitce vítězem,
hned Zikmund rudá saň.

Meč schýlen, pozvednut je cep,
cep padá, meč se vznes',
druh druhu stupněm položen,
ač sotva na zem kles'.

Jak v klubko svitý s Němcem Čech
hruď celé hory kryl;
jsou mrtvi, ale muže muž
přec z křížku nepustil.

Čech couvá! „Bijte," křehce král,
„jen bijte, běda všem,
ať žena jest, ať dítě jest,
jeť všecko kacířem!

A není-li, tož bijte přec,
a chutě, k čemu strach?
Bůh pozná, kdo je katolík
v těch druhých mrtvolách!

Jen bijte — Pán Bůh pomáhej,
jsme vítězi, jen sem!..."
Leč vizte, nový Pražan sbor
sem spěchá za knězem!

Sbor lučníkův i cepníkův
a sudličníků dav,
žen hejna za nimi a děv
a rusých dětských hlav.

Toť paní s Janem Želivským
a děti českých žen;
jich oči samé hvězdy jsou,
jich čela slunný den.

Jich líce jako červánek,
jenž věští Vesnin zjev,
a sboru heslem bojovným
jest Žižkův zbožný zpěv.

Kněz s tělem božím v čele všem,
jdou v boj: sbor lvů a lvic,
čím víc jim Němců spěchá vstříc,
tím Němců padá víc.

V hluk zbraně zpívá zvonků hlas,
a hvízdá šípů svist,
a s hory vrchu rozkacen
zpět cválá Antikrist.

Tam sudlice mu sekou v bok,
tu v záda buší cep,
a v předu řemdich s palcátem
na vlčí buší leb.

Zas Praha jedno s Táborem...
Zda tobě, králi, vděk?
Hleď, tisíců tvých padesát
běs žene na útěk!

Po strázech hory tu i tam
je tlačí boje vstrk:
kůň nohy láme, stržen dráb,
a jezdec láme krk.

Vše v úprku, zbit králův lid,
a druha sráží druh,
zas vůdcem Čechů svornost jest
a jejich králem Bůh!

V tom na Špitálském poli též
lid královský se zdvih',
hněv českých houfnic po řadách
jej mýtí širokých.

Těch po mýtinách běží vzdor
a hrozí: „Králi, hleď!
Víš, co jsi hodlal činit dřív?
Ej, co učiníš teď?

Jsou zbity tvoje zášť a hněv,
v tvých polích zlíh' se strach,
chtěl's Prahu na prach rozmetat,
a nyní sám jsi prach!

Hluk rabů tvých prch' ustrašen
jak před lvem prchá brav,
svůj spasit-li chceš živůtek,
spěš, svrhni zlatohlav!“

Král zlícený se do rtů vkous'
a soptí hněv a vztek;
lid jeho zbit, kdo posud živ,
zbraň odhodil a klek'.

A vedle krále volá kněz:
„Pryč, pryč z těch českých měst,
zda nezřel's boje uprostřed,
co já zřel? Zázrak jest!

Ty kacíře sám chránil Bůh,
z jich svatosti se vznes'
tam — pohleď! — zlatým oblakem
je nesen do nebes!

On sílu v dívčí ňadra vlil,
On jejich muže ved'!..."
Král Zikmund zuby zaskřípal
a rudou hlavu zved'.

„Jsi oslněn, viď, kryješ tvář?"
zas kněz dí, „nenít klam,
výš nad zástupem husitským
se vznáší Kristus sám.

Zda nezříš? V rukou bělostných
má jejich korouhev,
kam sklání ji, náš padá lid
jak v bouři polom dřev!"

Král vyje; znova roste jas,
i pláče vztekem král,
a vlny českých chorálův
se peří zvučně dál!

Týn nebes jako v plamenech,
vzduch sálá jako jih;
jeť tábor Němců podpálen
od dětí husitských.

Kouř s ohněm v ruchu zápolném
se honí vpřed i vzad,
hned smoudný balvan vítězem,
hned plamenitý had.

Zbit prchá černý vrahů mrak
jak zmetešený prach,
v něm šišáky se lesknou jen
a kříže na mitrách.

Vše v zmatku... Nohou zapleten
kůň panských do zástav,
a sotva že je roztrhal,
prch' splašen v kněží dav.

V ráz, kdo co mohl, zahodil,
by lehkým byl jak pýř:
svůj rudý klobouk kardinál,
mnich háv i škapulíř.

Zeť Zikmundův svůj burdykán,
meč říšský vzteklý král,
dráb pavezu, kat dvouručák
a biskup pluviál.

Pro těžký pancéř nemůž' pán,
pro těžký život kněz;
ten bázliv do příkopu leh',
ten v žírná pole vlez'.

Leč posud zjevem Kristovým
se leskne horský říp,
a posud každý paprsek
se v zlatý mění šíp.

Je potřen zpupných vrahů voj
a voje dravý vztek,
král Zikmund hrotem zasažen
jak had se z pole vlek'.

A soptil: „Kouzla páše Čech,
buď proklet jeho svod!..."
Však nedomluvil, z oblak zas
šíp v ňadra se mu vbod'.

„Mně šípy? Proklínám ten zjev;
vše mátožný je klam!"
Leč v okamihu jiný šíp
mu vnik až k útrobám.

Král křik' a do půl v loži vstal:
„Kde, sluzi, kde to jsem?“
Před jeho duší doposud
sen chvěl se obrazem.

Nechť jak chtěl hlavu odvracel,
přec osikou se třás'
a zvolal: „Nač těch světel jas?“
a sluha svíce shas'.

Král obrátil se, zasténal
a zvadlé tváře skryl,
a v srdci — v hnízdě rujných snův
zas běs se uhostil.

XXIX.

U NĚMECKÉHO BRODU.

Král Zikmund vesel; proradou
ztek' hradby Kuten Hor,
a vražděno v nich celou noc,
co vojsku na odpor.

Kdo s králem, všecko nájezdník
a dobrodruh a kat,
jim za Husity každou smrt
král Zikmund dává plat.

Pět bílých grošů — při sám Bůh
v těch strastech těžkých let,
pět bílých grošů! Pěkný plat,
a k tomu slibů pět!

Tož lapeno jich mnoho set
a uvrhnuto v dol;
i chechtá se král vetřelec:
„Teď bude čisto kol!“

A směje se, vždyť po stráních
zří mnohý vojska šik,
a statečně a napořád
zná plenit Kumánčík.

On matku dáví kojencům
a matkám útlou dceř;
král Zikmund nemá vojska již,
leč poběsilou sběř.

Jí násilí jest zákonem,
že studem stane krev;
vždyť do tábora v noc i deň
sta nahých vleče děv.

Té luzy prvním vojvodou
je Pípa, loupežník,
dřív s králem v Uhřích lotroval
a nyní do Čech vnik'.

Král s pány pije v komnatách
a blažen hledí ven
na vojska nedohledný řad
a mluví zveselen:

„Jak mravenců jich tu i tam!
Čech pánem budu dnes,
kol nich mám Němcův plavou zeď
a černý Uhrů les.

Té české luzy záhubou
hned celý splatím dluh,
i v sněhu musí rudě zkvést
ten kutnohorský luh!

Než hle! Co se to leskne as
tam stranou Nebovid?
Či blesk to prostřed zimy jest,
či ohně klade lid?

Slyš, dálné hřmění, zase blesk!
Ne, ne, to houfnic pal!
Ó běda, zrakem hrozí nám
ten český Hannibal!

Znám jeho kvap a jeho voj,
znám smělý jeho zjev,
znám jeho vozů těžký sten
a jeho lidí zpěv.

Toť Žižka! Hrozno, jako bouř
v ty zdi a lesy vtrh',
již v levo prch' mi Kumánčík
a v pravo Němec prch'.

Ó Pípo, vůdce, zahynem',
spěš, rychle radu dej,
náš tábor všechen poděšen!...“
Vlach dí však: „Utíkej!“

A rázem prchá, za ním král
a všechen vojska rej,
král vůdce za plášť chyť a děl:
„Ó Pípo, neprchej!

Jsi Temešvárským županem
a budeš více, věř,
jen jednou, Pípo, mužně stůj
a porubej tu sběř!“

Leč Pípa meče vydobyl
a králi v ruku ťal:
„Nač bráníš mi? Jdi, válči sám!“
a cvalem pádí dál.

„Chci do Vlach! Stříbra Kuten Hor
mám na stu soumarech,
co jest mi dneškem život tvůj?
co meč? co trůn? mám spěch!“

„Ó Pípo, bratře, pomoz, slyš,
chci Moravu ti dát!“
„Nuž tedy pomohu, leč věz,
že jenom utíkat!“

Vše od Hor Kuten žene strach,
král zajíká se bled:
„Kde kůň můj?“ „Zde!“ zas Pípa naň,
král hřívu chyť a vseď.

Kůň bujný, hle, dva uhly zrak,
i řehce, hryže ret
a frká, dusá podkovou
a zvedá nohy v let.

A vzduchem unášen je král,
zda Tatoš komoň snad?
ej, milý, úslužný to druh
a švarný v před i v zad.

Snad Běloň je to Tatrančík?
Kdes zázračný se vzal?
Či hodný Matík Tálovec
tě králi darem dal?

Ten hodný Matík Tálovec
zná Uhry křížem v kříž
a Slunci koně vyloudit
mu není na potíž.

Snad Matík Popelvara zbil,
ač zázračná to věc —
ten věrný Matík služebník
ten hodný Tálovec!

Ba ne, vždyť křídlem ohyzdným
vznes' kůň se v bouřný vír, —
to Psohlavec slét' z Tater k nám,
zlý, děsný o něm chýr.

On Ježibabě úslužen;
jak ten as přišel sem,
jenž o půlnoci všemu v strach
se toulá nad Strečnem?

Ne, ne! Tenť o třech nohách jen
a řeřav jeho chvost,
leč tento o dvou — divný kůň —
ni hřívy nemá dost.

A neřehtá, jen letí dál,
ó těš se, králi, těš,
vždyť upíra — jsi ošálen —
si držíš za otěž!

Hleď, uší hnusnou velikost
a ježovitý hrb,
chrup ohyzdně je vyceněn
a nad ním blánosrp.

Jak divně kolísá se, hleď,
mdlá peruť: vetchý cár —
a krví podlitý je zrak,
a s křídlem srostl spár.

Viz, kterak suchý jest až strach
a nemotorný přec,
a nozdry sypou sirnatých
kol jisker lijavec!

Toť příšerný je pekla zjev,
jenž králi slouží dnes;
toť bezuzdného vojska pán,
sket vojvůdce to: běs!

Běs před králem, v bok Žižkův voj
a za ním lidu křik,
že Kutné Hory v plamenech
mu Pípa nechal v dík. —

Tak v záři ohně nad krajem
jak strašidlo se vznes'
a dole pod ním úprkem
vojsk jeho divá směs.

Hle, Němců zpupná nadutost,
hle, Uhrů vztek a hněv,
že Žižka na ně padne v zad,
jak na hroznejše lev! —

Král Zikmund v mraku nade vším
dál s nestvůrou se hnal,
kam vůdce Pípa uháněl,
tam zděšen též se bral.

A jede, pluje nad vojem
a za ním černý strach;
zří vojska hynout v závějích
a znikat v bařinách.

Hned nad vrcholem skal se nes',
hned nad propasti vod,
až tam, kde chladnou Sázavou
jat Německý je Brod.

O stříbra vůz se Pípa lek'
a vzkřik': „Už Žižkův voj
nás dohonil, tož naposled
s ním svedu ostrý boj!"

I stane, k sboru řadí sbor:
„Ztad žeňte Žižku zpět;
co u Habrů nám zrobil on,
buď zde mu na odvet.

Zde město Němců, hradby kol,
kdo bojí se, je rab,
zde zděmi opřen, nanejmíň
sto Čechů každý zab'.

My zde, vy tam! ... slyš, zda to hrom?
či bouře v tlumu dřev,
či Žižka? Věru, nadběh nám,
toť Táboritův zpěv!

Vnitř města, rychle! ..." Nelze vjít
pro těžkých vozů řad...
„Hrr, hrr!" A Žižka u zdí bran
na šeré vlky pad'!

A tepal, bil a pohánĕl
psí Zikmundovu smĕs
až přes řeku a přes pole
ji zahnal třas a bĕs.

Zle Žižka na Maďary pad':
jak vichoř na nĕ vjel,
co krok je hrůzy víc a víc
i porubaných tĕl.

Smĕs Uhrů bije český lid,
toť hrozná zimní žeň!
Přes řeky tříšť se Maďar hnal,
leč padl v prohlubeň!

I hyne Kumán, Tatařín
i s konĕm srostlý Čud,
lid vlastní bije ten i ten
a množí pláč a trud.

Vojsk množstvím vrahů sveřepých
je bílý poset luh,
aj, vĕru, poctivĕ vždy Čech
a řádnĕ splácí dluh!

A král? Ten s konĕm příšerným
výš nad vojskem se nes',
by vidĕl padat jezdců řad
a drábů hustý les.

A stojí... škube uzdou král,
leč upír nechce dál,
jen v mračnech k vrcholení běd
sem tam se kolébal.

Pln zděšení zřel dolů král...
Jeť zničen. — Dal se v křik:
„Ó Pípo, dej mi vojska zpět,
bych hrozné hanby znik'!

Ej, Žižko, lotře, proklet buď,
tvá pobila nás lest!"
A Žižka k lidu: „Slyš, čí hlas?
toť Zikmund! Kde že jest?"

A vzhůru hledí: „Hle, zda mrak
či ďábelská je spřež?
Král lhářů nesen upírem!
Aj, tak ty bojuješ?

Má vůdce voje zanechat?
Hned, rychle dolů spěj,
a ne-li, s mraků šípem mým
v blat kal se potácej!"

A střelil plitkou kalenou
a střelil v ňader střed,
šíp doletěl, kam Žižka chtěl,
král kles', kůň v mračnech břeď'.

Lid smál se; k nohám Žižkovým
jak ostříž Zikmund pad'
i škube z hrudi ostrý hrot
a svíjí se jak had.

Zrak králův divý změněn jest
na vzteklé kočky zor,
toť tygra hled, jenž vystrašen
byl náhlou bouří hor.

Zbit, proklát, na prosbu se dal:
„Ó, Jene, vše co mám:
zbraň, oře, vozů přes pět set,
vše za svůj život dám!"

„Že dáš? Toť naším plenem, hleď,
tvůj hojný zlata měch
i na Moravě skradených
tři vozy vzácných kněh!

Zdi města ztečeny jsou, viz,
v něm zrádný lid i pán
na českých vlečen sudlicích
a cepy utepán.

Tak rozhněvaný konal lid,
a víš-li, proč a zač?
Že z Němce čert zde narozen,
tvůj Causis udavač!"

„Ach, smiluj se,“ lkal Zikmund zas:
„vším vyjdu tobě vstříc
a z Trenčína ti propustím
Viléma z Postupic!

A z Kamenice Hlavsu dám
i Jenštejna! Všem, všem
chci volnost dát, kdo umlouvat
se jali s Vitoldem!“

„Co dáváš, to si vezmu sám,
a první bude čin,
že pro zajatce z Brodu hned
si zjedu na Trenčín!

Tvé vozy pro ně upravím,
a jako náš je mrav,
dám podestřít jim kobercem
tvůj trůnu zlatohlav.

Hleď, dvanáct tisíc zbito vás,
vše vetřelec a vrah;
on naším mečem porubán,
leč tebe zabil strach!

Shnil tělem jsi, leč duši tvou,
tu všakých hříchů klec,
v žár pekel vezmi odměnou
běs komoň: Prohlavec!“

A Žižka krále nohou kop',
král zděšen v lůžku sed':
„Mě píchá v srdci! Zda to šíp?
Či had v něm hlavu zved'?

Zhoj, léčí..." I dali zlatou číš
a v číši ždaný lék...
Spal zas, leč snění šerý vlk
v sluj pekel duši vlék'.

XXX.

MOR.

Vrch v Čechách Táborský má lid
a roste jako mrak,
co muž, to lev, leč Zikmund král
jak vychrtlý je drak.

Třem menším drakům sdruženým,
jimž země rozdal dřív,
s vojsk bahnem hbitě rozkázal
do českých téci niv.

Šel Hohenzoller z Branibor,
šel Albrecht, králův zeť,
i Bedřich z Míšně a jich lid
rosť jako v bouři smeť.

Kam vloupil se však, tam byl bit,
to Zikmund s hanbou zřel;
prch' do Prešpurka rozlícen
a v hrad se uzavřel.

Dal klaretu si přinést džbán
a hněviv brvy stáh'
i ztichl hovor trabantův
ve dvorských komnatách.

Však sotva den že odpočal,
zlý ruch mu ruší klid;
co děje se, že v nádvořích
se hradní kupí lid?

Že zvony zvučí z věží všech
a se všech města stran?
Slyš, hodový to není hlas,
spíš temný hlahol hran.

„Co znamená ten divný ruch?"
děl Zikmund, „sluho, zjev!"
„Ach, pane, v noci nad hradem
mrak zjevil se jak krev.

Kdož věděl, co by znamenal?
však ranních na to chvil
vrah hrozný českou královou
nám v loži zardousil!

K nám vzals ji z Prahy do Uher,
dnes na věčnosti už,
s týmž skácela se výděsem
jak Václav, její muž!"

„Jak? Žofie že mrtva jest?“
král vyděšený žas‘,...
„a kde je vrah? snad neuprch‘
a bude v hradu as!

Hned chyťte jej, sic běda všem,
ať v okamih ho mám,
sic padne vše!...“ Slyš, ve dveřích
kdos promluvil: „Jdu sám!

Mne beztoho by nelapil
tvůj sluha, ni tvůj hněv...“
a v síň v ornátě císařském
kýs mlžný vchází zjev.

Na holé lebce čelný skvost,
leč v ruce katí plec,
zrak — důlky jen, hryz vyceněn
před králem kostlivec!

Na místo žezla levá pěst
výš lidský drží hnát,
a na královský síně trůn
svůj vleče majestát.

Král rozkřikl se: „Co tu chceš?
kdo jsi? ty hrozný, mluv!...“
„Jsem Mor, svůj přináším ti hold,
mne větším jsi těch dnův.

Ať na sta ubohých sem srub',
ať na tisíce snad,
nic nebyl bych, ty kdybys dřív
k nim nebyl poslal hlad.

Nic, kdybys chátru křížáckou
jim v statky nebyl štval,
nic, kdybys živný skot a brav
jim nebyl odehnal!

Co proti tvému čin j. můj?
já vděčně jdu ti vstříc,
nechť tisíce jsem povalil,
ty's zahubil jich víc!

Víc mužů po světě jsi zbil,
víc dětí a víc žen,
já poslušným tvým nohsledem,
jen zbytky beru v plen.

Jsi mocnější, já věru jsem
jen bídný učenník,
co v zubech ještě síly mám,
z tvých mečů jest s pik.

Tu s Žofií, tam s Barborou —
s tou ještě lože — huj!
no, všecko bude jinak teď,
jen pevně při mně stůj.

Na místě bab dvou děvčat květ
mít budeš pro radost;
ej, nepřišel-li pak ti vhod
snad tenkrát morný host?

Zda nešel jsem tvým přáním vstříc
a nekonal, cos chtěl?
I s Barborou to odbudem
a hned, kdy rád bys měl.

Ač půvabnější na toulkách
jsem paní neuzřel,
přec vím, že v jejím objetí
jsi často strachy mřel.

To perný bude práce kus
s ní k úmoru si hrát!
A pak, co s růží na podzim?
Jen z jara mám je rád.

Vím, že ti byla na potíž
ta, jíž jsi svakem byl,
tož ubil jsem ji proto jen,
bych se ti odvděčil.

Nač tolik krásných dukátův
na zvláštní její dvůr?
Nuž, proto jsem tě zbavit chtěl
těch věčných čela chmur.

Za její zlatý výměnek
mít můžeš zde co den
na místě staré králové
pár mladých z pusty žen.

Pár bujně rostlých Kumánek,
jež druhdy v mysli máš,
ty zjaří tě a potěší;
jen počkej, uhlídáš!

Hned jednu k srdci přivineš,
hned druhou lapneš v půl....
to líp než s dvojí babou, viď,
den ze dne sdílet stůl.

Leč učiním, jen chvíli shov,
jsem znaven tíhou let,
ty, bratře, zatím za mne straš
a týrej všechen svět.

Mé vezmi žezlo, meč i plášť,
nic nejsem než tvůj rab,
kdo cestu zastoupí ti však,
buď tak neb tak jej zab!“

A do ruky mu dává meč,
král nechtě musí brát,
a na plece mu věší plášť:
„Jen ber, já dávám rád!

Čiň za mne, nech ti klne svět,
čiň za mne navždy, již;
jsem proti tobě nedouk,
ty lépe učiníš!

Jsi mistr mistrů morů všech,
znáš na sta smrtných cest,
a nepomáhá-li ti vztek,
tož pomáhá ti lest.

Jen pleň a bij a bij a pleň,
a nejvíc v nivách Čech,
vždyť víš, než můj že vydatněj
tvůj hubí hled a dech.

V dál rozprostři se jako dým,
já na ně jsem už sláb,
ty mnohem lépe učiníš
a jezdec tvůj a dráb.

Nač šetřit Husův pronárod?
Jen na oko ho dbej,
a můžeš-li, i v kalich jim
z mých jedů nasypej.

Trav řeky, zdroje, studně, chléb
i hostie jim trav,
jen tak se vrátí v český lid
řád římský zas a mrav...

A vytrvej a hub a pleň,
vždy víc a neustaň,
až zbude v zemích husitských
jen sedmihlavá saň.

Jen dravá, rudohřívá saň,
no, však ji dobře znáš,
vždyť jako rodný ryšavec
ji ve svém srdci máš.

Ba jsi jí sám, ej věru sám,
tož shltni, co kde zříš,
vše vytepej, vše vysekej,
co překážkou si mníš.

Tak šířit budeš víc než já,
kam přijdeš, strach a děs;
tož užívej, co podarem
v tvé ruce dávám dnes.

Na, ber!" a z důlků zrakových
šleh' matně siný svit,
a znovu Mor svůj cení hryz:
„Nuž dej se políbit!"

A líbá jej... Král děsně vzkřik'...
a vstal a poulil zrak:
„Kdo, kdo tu byl?..." „Jen lékař tvůj."
„Proč chodí často tak?"